

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe un jum. . . 12
Pe o lună . . . 2

Anul de Dăruire

Pe un an . . . 4 Cor.
Pentru România și
Țările . . . 10 Cor.

Anul de zi pentru Ro-
mânia și străinătate pe
un 40 franc.

TRIBUNA

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Miksa utca 2-3.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Manuscrise nu se în-
polază.
Telefon pentru oraș și
comitat 502.

Un țaran viteaz.

Se împlinesc în zilele aceste o sută de ani decând poporul tirolez înarmat, condus de un țaran cu capul și cu inima la loc, a bătut armatele străine care invadase și ocupase țara lor. Andrei Hofer era un muntean, care stăpâna și el în rând cu compatrioții lui o casă și o economie modestă pe unele din văile Tirolului. Crescut în spirit creștinesc el, care își iubea neamul și țara și păstra o credință neclintită pentru împărat, a socotit că Dumnezeu la rânduit ca să-și jertfească averea, fericirea familiară și viața pentru neam, pentru țară și pentru dinastie. S'a supus acestei porunci dumnezeiești până la cea din urmă a lui suflare și astăzi, după un secol, numele lui Andrei Hofer, țaranul din Sand, strălucește cu mărire departe peste hotarele împărăției noastre. La Innsbruck și la Bregenz, se fac mari serbări aniversare, la care și bătrânul împărat a ținut să iee parte, și în toată lumea se amintește cu admirație numele țaranului viteaz, care a trăit, luptat și murit pentru neam, țară și tron.

Pentru noi românii Andrei Hofer cu ai săi, ne este o pildă vie cum un popor compus numai din țărani și condus chiar de un țaran poate prin atitudinea sa corectă și energică să hotărască soarta sa și a țării sale. Andrei Hofer n'a fost nici soldat, n'a fost nici bărbat de stat, cu toate acestea el în fruntea compatrioților săi a bătut legiunile neînvinse ale lui Napoleon cel mare în trei rânduri și le-a fugărit peste hotare,

a administrat apoi din castelul imperial dela Innsbruck provincia Tirolului, timp mai îndelungat, fără ca să facă vre-un greș. Atât ca comandant al trupelor, cât și ca guvernator al țării, Andrei Hofer nu s'a lăpădat de hainele sale țărănești, le-a păstrat în toate obiceiurile, cu toată gândirea și simțirea. Este astăzi constatat în mod istoric că, pe când rezida în castelul imperial ca guvernator al țării, nu cheltuia pentru hrana sa decât 45 creșari pe zi și nu suferea să fie agrăit cu titule pompoase, ci numai zicându-i pe nume. El și ai săi țineau cu deosebire la legea lor strămoșească și nu îngăduiau ca ea să fie atinsă prin orice fel de măsură.

Regele Bavariei, căruia Napoleon îi încredințase administrația țării, a crezut de cuviință a introduce, pe lângă alte reforme politice, și dispozițiuni nouă în cele bisericesti. Poporul tirolez, cu episcopii lui în frunte, a refuzat să deie ascultare acestor porunci, cari jigneau adânc simțământul lor religios. Ministrul cultelor și al instrucțiunii publice Montgelas, un francez, n'a pretins dela tirolezi, ca bună oară ministrul nostru al cultelor și instrucțiunii publice Apponyi, să învețe pe copii lor rugăciunile mai principale în limba franceză, ci s'a oprit la măsuri de caracter mai mult administrativ. Cu toate aceste țărani tirolezi n'au vrut să știe de nici un fel de inovațiune și au ținut dârji la obiceiurile lor străvechi. Ei au biruit pe toată linia. Nimic nu s'a schimbat: țara lor a ajuns iară sub stăpânirea dinastiei habsburgice, ea este administrată în conglăsuire cu dorințele poporului și în legile

și obiceiurile lor bisericesti nu s'a modificat nici cât un fir de păr. Acest rezultat tirolezii n'au să-l mulțumească nici Curții imperiale, nici generalilor austriaci, nici diplomaților, nici aristocrației, nici plutocrației, ci singur numai hărniciei lor proprii țărănești și conducătorului viteaz, ieșit din mijlocul poporului.

Când Andrei Hofer a fost prins de francezi și infundat în temnițele dela Mantua, i-s'a făcut oferte să între în serviciile marului și puternicului imperator Napoleon pentru ca să scape de moartea sigură ce-l aștepta. El a răspuns: »Eu am fost, sunt și rămân credincios împăratului Francisc!« În ziua următoare a fost condamnat la moarte și împușcat. Din sângele lui de erou a răsărit binele unui popor harnic de țărani. Osămintele lui Andrei Hofer zac în capela imperială din Innsbruck, și număr-oase monumente de piatră și bronz preamăresc pentru vecinicie vitejia și hărnicia unui popor mic și ales.

Este o vorbă vechie că »capul plecat nu-l taie sabia«, și este multă prudență în această vorbă. Dar capul plecat este împreună cu o inimă încheștată de dureri și suferințe, și stăpânii puternici cărora le place a privi asupra capetelor plecate, li-se pare întotdeauna că nu sunt în destul plecate capetele și nu se liniștesc și mulțumesc până nu văd culcate la pământ trupurile capetelor plecate.

Andrei Hofer nu și-a plecat capul fiindcă inima lui era mare și deschisă, ca și a compatrioților săi. Capul lui a fost tăiat de sa-

FOIȚA ZIARULUI »TRIBUNA«.

Femeile în negru...

Femeile în negru
Cu mâini și fețe pale
Femeile cernite
Cu ochii plini de jale,

Cu ochii plini de doruri,
De patimi, de regret
Femeile în negru
Le vezi trecând încet...

Le vezi când înserează
Cum trec și îți strecoară
Privirea ce alintă
Privirea ce omoară...

De unde vin? Ce taină
În ochii lor s'ascunde?
Pe cine poartă 'n fundul
Privirilor profunde?

De ce li s'ochii umezi,
Obrazurile pale?
Pe cine înșelară
Și ce pândesc în cale?

Femeile în negru
Femeile cernite, —
Năluci din altă lume
Madone și ispite —

Perindă 'n stoluri negre
Iar palida 'nserare
În ochii lor aprinde
Lumini crepusculare

În ochii verzi, albaștri,
Umbriți de negre gene,
În ochii de Dalile,
Phrynee, Magdalene...

Paris, 27 August. Victor Eftimiu.

„Fie-vă milă de voi înși-vă“.

— Protestul contelui Leon Tolstoi în contra depărtării secretarului său. —

În ziarul »Rusky Wiedomosti« contele Tolstoi a publicat un articol pe care-l dăm aci aproape în întregime:

Aseară niște domni în uniformă trecară pe dinaintea casei mele și trimiseră vorbă secretarului meu Nicolai Nicolaievici Gussev să iasă afară. Gussev ieși, iar când se întoarse ne spuse că acei domni erau șeful poliției și comisarul locului, veniți cu ordinul ca să l aresteze imediat și să l ducă la închisoarea Krapyvnski, iar de acolo să l exileze în circumscripția Cerdins din guvernământul Perm.

Această veste suna așa de ciudat, încât, ca să-mi pot da seama despre ce e vorba, m'am dat jos, și am rugat pe acei domni să-mi spuie ce rost are porunca lor. Drept răspuns, unul din ei, șeful poliției, scoase din buzunar un manuscris și, cu multă solemnitate, îmi citi o rezolu-

ție a ministrului de interne prin care se ordonă ca N. N. Gussev să fie deportat pe timp de doi ani în circumscripția Cerdins din guvernământul Perm, pentru că a răspândit scrieri revoluționare și pentru alte motive cunoscute numai ministrului de interne.

Auzind cuprinsul ordinului am socotit de prios să mai stau de vorbă și m'am întors în casă să-mi iau rămas bun dela Gussev și să iau în primire toate hârtiile și scrierile literare pe cari, în calitatea lui de ajutor și tovarăș de muncă, le avea în grija lui.

Acolo am găsit adunați pe toți ai casei și pe toți musafirii, în culmea indignării, pentru cele întâmplaie lui Nicolai Nicolaievici Gussev, atât de drag și atât de prețios nouă tuturor. Numai el, pentru care eram atât de revoltați, rămase vesel și liniștit, și dupăcum îi este și firea, ca să alibă pururea numai grija altora, se silea să-mi puie repede scrierile în ordine, căci i-se dăduse numai o jumătate de ceas ca să-și aranjeze afacerile.

Cu toții am auzit și citit despre mii și mii de asemenea ordine și execuții; dar totuși te zguduie când se întâmplă cu unul care îți e mai aproape și încă sub ochii tăi. Și de-aceia lucrul m'a lovit greu. M'a lovit brutalitatea unei asemenea procedări față de un om ca Gussev. Și m'a lovit netemeinicia motivelor invocate pentru a justifica procedul și mai cu seamă absurditatea întregel afaceri, fie întru cât îl privește pe Gussev fie întrucât mă privește pe mine, în po-triva căruia a fost îndreptată de fapt toată chestia.

Ce lipsă de scrupul să arestezi noaptea pe un om care nu se așteaptă la nimic, să-l zvrili în închisoare — și se știe doară ce înseamnă asta

bie, dar numai al lui. Toți cei rămași în urma lui, mulțimea mare a poporului, poartă capul în sus până în ziua de astăzi, și inima lor nu este sfâșiată nici de suferințe nici de dureri. Văile lor strâmte și muntoase, ca și ale noastre, răsună în deosebire de ale noastre, de cântece de veselie și de mulțumire. Mulțimea este ca și la noi compusă din țărani munteni, tot săraci și ei ca și noi. Sărăcia lor însă iarăși se deosebește de a noastră. Ei ca și noi, suntem deopotrivă săraci de avere, dar inima lor este bogată de încredere în puterile lor proprii, a noastră strânsă de un fel de desnădăjduire. Figura măreață a țaranului viteaz, pe care ne-o reamintim astăzi cu ocazia sărbătorilor centenare dela Innsbruck ar trebui să deștepte în fiecare din noi simțeminte de încredere în viitor și să ne îndemne a ne îmbărbăta cu: sus capul, sus inimile!

»Le Courrier Européen«, apărut la 25 August, publică apelul ziaristilor români din Ungaria, adresat presei franceze.

Vorbind despre libertatea opiniei în Ungaria, răspândita foaie pariziană zice:

»Când șovinistii din Budapesta ne reproșează că ne ocupăm prea mult de victimele lor, de acești »agitatori« nemaghiari, absolut nevinovați, ei împing cinismul până în a ne desfiinde să le dăm pilde. Exemplul viu este închisoarea din Seghedin, unde faimosul slovac Andrei Hlinka stă alături de condamnații de drept comun. Printre aceștia, patruzeci au putut deja să iasă. Afară de Hlinka, 7 români, 2 slovaci și 3 sârbi, d. n. Silvestru Moldovan, N. Jugănarlu, George Stoica, Dr. D. Lascu, institutorul Popovici, Amos Tulea, Geza Pompei-Bănășeanul, Pavel Peterski, Max Glücksmann, Alex. Vincze, I. Francia, Milan Tusanovitz, André Obuch, Svetozar Mosarinski etc. sunt închiși pentru delictul copilărești: un articol sau o traducțiune. Trebuie să amintim condamnarea arbitrală a dlui Nicolae Jugănarlu fiindcă a tradus și inserat articolul dlui Björnsterne Björnson: »Opresiunea maghiară«, publicat în »Courrier Européen«. În puține zile, vor fi închiși la rândul lor doi ziaristi foarte serioși, dr. Cassiu Maniu și Victor Braniște.

Regimul la care sunt supuși deținuții, e brutal. Amicii veniți din Moravia și Bohemia, ca să vi-

ziteze pe d. Hlinka, n'au fost admiși de către directorul închisorii, în cabinetul căruia vizitatorii sunt supuși următorului interogatoriu: — De unde îl cunoști pe Hlinka? Ești rudă cu Hlinka? Ești ziarist și nu cumva ai vre un plan comun cu Hlinka? — Nu-ți permit să vezi pe Hlinka...

Audiența dlui Wekerle. Din Viena se anunță că Majestatea Sa reînapoiindu-se dela serbările din Tirol, se va ocupa cu situațiunea politică din Ungaria. M. Sa va primi în audiență pe primul ministru Wekerle, care-i va face raport asupra stărilor politice din Ungaria. Audiența dlui Wekerle va fi preambulul luptelor politice, ce vor izbucni în curând, după sfârșitul vacanțelor camerei.

Stările din Ungaria. Ziarul »Arbeiter Zeitung« are un violent articol contra grozavei stări ce domnesc în instituțiile industriale ale Ungariei, așa cum ele au ieșit la iveală cu ocazia catastrofei din Csepel.

Ziarul »Arbeiter Zeitung« dovedește că cunoaște bine cauzele stărilor dela noi, căci spune:

Ar fi de mirare dacă ar fi altfel pe terenul pe care domnesc stăpînitorii din Pesta. Căci statul maghiar păzește bine ca nu cumva să răsune undeva un cîntec național german ori român, ori poate chiar să se audă Marsilia; dar viața și sănătatea muncitorilor nu numără între giuvaerele păzite ale regatului marian. Economia și politica se completează reciproc acolo, se rotunjesc într'un tablou de poftă și de sălbătăcie ordinare.

În stilul acesta e scris tot articolul. Dar nu face nimic la vre-un congres internațional de sociologie, vre-un Andrássy oareșicare să scrie câteva volume asupra progreselor Ungariei și Europa va fi lămurită, iar poporul dela noi va putea rămîne ca și pînă acuma la discreția lăcomiei boierilor.

Diplomație subțire.

Congresul internațional de medicină din Budapesta s'a deschis ieri, având în sânul său un mare număr de delegați. Ungurii vor considera și acest fapt ca o izbândă a lor. Ba, unele ziare ungurești s'au și încercat să facă ironii la adresa medicilor naționalităților, cari s'au abținut zicându-le: vedeți? n'ați reușit să zădărniciți congresul!

Și cu toate astea ironia este de prost gust, bucuria este de porunceală, pentru cu-

vântul că izbânda — nu există. *Nimeni n'a făcut apel la medicii din toată lumea să se abțină dela congres, nimeni n'a vrut să zădărnicească congresul, pentru puternicul cuvânt că acest congres nu este o instituție ungurească*, ci e o instituție universală care numai din întâmplare și pentru această singură dată funcționează la Budapesta. Și s'au găsit oameni, întregi categorii etnice, să spuie că, spre marea lor părere de rău, nu pot lua parte, de astădată, la congres, tocmai pentru că, în mod cu totul întâmplător, el se ține la Budapesta. Prin urmare e absurd să numeri participanții pentru a te bucura de izbândă; dar trebuie neapărat să numeri pe cei absenți, ca să vezi marea înfrângere a ungarilor.

Au fost cincisprezece congrese medicale, în cincisprezece orașe, fără ca vre-odată să se ivească asemenea manifestații. A fost de ajuns să-i vie rîndul și Budapestei pentru găzduirea congresului, pentru ca imediat să vezi câteva națiuni abținându-se în bloc, iar mulți medici de alte neamuri abținându-se individual, cum e cazul cu atîția germani, italieni, francezi etc.

Acesta e faptul, aceasta e înfrângerea ungarilor și aceasta e satisfacția sufletească a naționalităților asupraite.

Dar că lucrul e așa, își dau seama și ungurii, cari nu mai știu ce să mai facă pentru a ascunde tristul adevăr.

Dovada o avem tocmai în atitudinea presei maghiare, care se laudă cu cei veniți — deși era numai firesc ca ei să vie, — crezând că prin aceasta va face să se uite cei absenți, deși nu era de loc firesc să fie absenți și a trebuit regimul specific maghiar pentru ca să provoace asemenea absențe.

Dar iată o nouă dovadă că ungurii se gândesc la tot felul de mijloace ca să ascundă marea rușine pe care au suferit-o.

În »Neue Freie Presse« de ieri a apărut un articol semnat de d. Koloman Müller, care face sforțări disperate ca să convingă lumea, că abstenenții dela congres au făcut

acuma, când închisorile gem de deținuți — apoi să-l ducă, sub escortă armată, 2000 de verste, într'o infundătură pierdută, la o depărtare de 40 de verste de orașul cel mai apropiat! Dar acest procedeu, când e întrebunțat întruiva lui Gussev, e și mai revoltător. (Tolstoi face aci elogiul fostului său secretar, arată ce caracter admirabil este el și cum n'a avut, nici n'a răspândit scrieri revoluționare). Apoi Tolstoi urmează:

Atât aveam de spus despre absurditatea și brutalitatea măsurii întru cât îl privește pe Gussev. Dar absurditatea ei este și mai evidentă întru cât mă privește pe mine.

Socoteala — nu-i așa? — e aceasta:

— Între elementele primejdioase, cari trebuie șterse de pe fața pământului, este și Tolstoi, cu predicarea unuia creștinism născocit de dânsul și cu porunca absurdă de a nu te împotrivi răului. De sigur, palavrele lui n'au nici un înțeles și nici un rost. Dar el înbunește oamenii cu predica lui că e scris: să nu ucizi și cu părerea lui că proprietatea privată este cu totul nelegitimă; etc. etc. etc. Și de aceea, cu orice preț, el trebuie redus la tăcere. Metodul cel mai simplu ar fi să-l dăm în judecată și să-l condamnăm la cinci ani de închisoare, unde ar muri cu siguranță și apoi am fi liniștiți din partea lui.

E de sine înțeles că acesta ar fi mijlocul cel mai comod. Decât, stăinătatea, care nu cunoaște așa de bine ca noi 'nebulia învățăturilor lui, îi atribuie oarecare importanță; și așa, nu putem să-l trimitem la închisoare ca pe Gussev. Și de aceea singurul lucru care este de făcut și pe care îl vom și face mereu, este să lovim pe cei cari

și sunt aproape, pentru ca astfel să-l silim să tacă.

Așa trebuie să fi chibzuit oamenii cari au expulzat pe Cercov și au depărtat pe Gussev.

În aceasta stă toată inutilitatea măsurilor luate împotriva mea. Ideile mele, oricun le-ar judeca alții, eu le socotesc pline de adevăr și cred necesar — mai cu seamă că numai în asta îmi văd scopul vieții — să le răspândesc în lume; și de aceea, după cum am mai spus, cât voi mai fi în viață, le voi răspândi. Îndepărtarea lui Cercov și a lui Gussev nu vor schimba nimic în activitatea mea.

Dacă prin Gussev — și asta e și învinuirea ce i se face — am trimis cărțile mele aceluia cari le-au cerut, aceasta o voi face, în tocmai așa, și de acum înainte, cu ajutorul altora, căci zeci de inși mi-se oferă în acest scop. Și când toți aceștia vor fi trimiși la Cerdin sau aiurea, atunci îmi voi expedia eu singur cărțile tuturor aceluia cari își vor exprima dorința să le aibă.

Dar măsura e inutilă și pentru acest motiv că poți să te ferești de bombe și de cei cari le aruncă, dar nu poți să scapi tot așa și de idei. Persecuțiile cari se îndreaptă împotriva ideilor și a purtătorilor lor nu le răpesc acestora puterea și efectul, ci, dimpotrivă, le sporesc.

Și de aceea — și tocmai acesta e scopul comunicării de față — ași ruga iarăși pe aceia cărora răspândirea scrierilor și ideilor mele nu le convine, i-ași ruga, dacă nu vor cu nici un preț să se mulțumească și trebuie neapărat să persecute pe câte cineva, să n'o practice aceasta împotriva prietenilor mei, ci împotriva mea însu-mi,

care sunt singurul vinovat de ideile mele și de răspândirea lor.

Dar împrejurarea care a privilegiat această lămurire mai are și alt înțeles, mult mai important, nu în ce privește persoana mea și a lui Gussev, ci în ce privește starea de spirit a unor oameni cari săvârșesc fapte ca acela care s'a săvârșit împotriva lui Gussev. Știm cu toții ce s'a petrecut în anii din urmă în Rusia și ce se petrece încă. Ne apasă pe toți pe inimă și mai bine nici n'am mai vorbi. Sunt de plâns toți căși s'au prăpădit și se prăpădesc, copleșiți de amărăciunea deportării sau închisorii, sau morți pe ștreang, cu ura în suflet; dar sunt de plâns, totuși, și nenorociții cari săvârșesc asemenea lucruri — și cari le ordonă.

Oricât și-ar sugera ei că procedează așa numai pentru binele general; oricât și-ar vedea faptele laudate de cei cari cugetă ca și dânsii; ori cât s'ar sili să și ametească conștiința prin preocupări și distracții (căci în mare parte sunt și ei oameni cum se cade și simt în adâncul sufletului lor că sunt pe o cale rea și că-și prăpădesc ceea ce-i mai scump decât orice în lume: propriul lor suflet), totuși ei își închid drumul spre tot ce e adevărată bucurie a vieții.

Acelor oameni, am vrut — cu prilejul acestui incident neînsemnat pentru mine și pentru Gussev — am vrut să le strig:

— Dați-vă socoteală cum vă prăpădiți puterile sufletești pe cari vi le-a dăruit Dumnezeu! Uitați-vă în sufletele voastre, — fie-vă milă de voi înși-vă!

Leon Tolstoi.

o mare nedreptate maghiarismului. Și d. Müller, ca să dea mai multă greutate articolului său, îi trânteste în frunte toate înaltele sale titluri: doctor, profesor, consilier ministerial, membru al camerei ungurești, al casei magnaților, președinte al actualului congres medical, — și poate că mai are și alte titluri, cari nu vor fi încăput în numărul de azi al gazetei. Cu toate acestea dacă mai râvnea încă unul, un titlu de glorie că a salvat maghiarismul cu articolul său, e slabă speranță.

Dar să-l cercetăm puțin.

D. doctor, profesor, membru, președinte etc. face diplomație subțire. D-sa o ia pe de departe: arată întâi că oamenilor le place să trăiască și că această dorință o au până și cersitorii. De cât, ei nu vor să trăiască numai așa, cum o fi, ci vor se fle și sănătoși. Ori, pentru a fi sănătoși au nevoie de îngrijire medicală, pentru că să aibă această le trebuie medici, ca să aibă medici le trebuie un studiu al medicinei, ca să se desăvârșească studiul medicinei trebuie congrese medicale și deci... concluzia lipsește.

Imparțialitatea ne obligă să recunoaștem că până aici d. doctor, profesor, etc. n'a făcut nici o descoperire; și dacă nu și-ar fi făcut intrarea în materie cu titlurile mai sus înșirate, am fi putut prea bine să-l luăm drept un simplu muritor, căruia încă i-am fi reproșat, că prea spune banalități.

Ei, dar iată partea a doua. De aci încolo d. profesor e mai interesant.

Domnul se plânge că neînțelegerile naționale au procurat congresului un moment penibil. Nu vrea să dea răspuns cuvenit, decât »toată această afățare politică, plămădită din nimic, e atât de plină de învățăminte, încât politicianii cu chiemare vor avea abia mai târziu să-și spue ultimul cuvânt«. Ce înseamnă această întortochiare de cuvinte? Nu cumva e o amenințare? Apoi știm noi și fără să ne-o spuie d. Koloman Müller, că de-ar putea ne-ar mânca fripti acei politicieni cu chiemare.

Cu toate acestea d. profesor se miră că în lume se accentuează atât de des intoleranța maghiarilor. Așa, a fost în Ungaria până și un ministru de origine străină, Trefort, care a pus bazele științei maghiare. Apoi sunt atâtea oameni, cu nume străine, născuți în Ungaria, unde se născuseră și strămoșii lor, și cari au un loc însemnat în cultura maghiară, bucurându-se și de stima și de ajutorul urgurilor. Aceasta pentru că ungurii au o mare putere de a-și asimila elementele străine.

Așa vorbește d-nul Müller, crezând că va prosti o lume. Apoi tocmai faptele citate de d-sa sunt condamnarea șovinismului maghiar. Ungurii sunt bucuroși să tragă elementele străine cari sunt gata să se lapede de naționalitatea lor și eventual, să devie tocmai elemente de asuprire maghiarizatoare. Și așa vedem lucrul acesta extra-ordinar că tot soiul de venetici sunt îmbrățișați cu căldură pe când tocmai fiii naționalităților, cari lu cer decât egala îndreptățire, sunt jefuiți până și de dreptul cel mai sfânt, acela de a-și învăța și vorbi limba.

Dar d. profesor după ce crede că a salvat reputația maghiară cu diplomația d-sale subțire, își exprimă și o nădejde mângăitoare: medicii străini, veniți la Budapesta, vor vedea ei singuri cum se petrec lucrurile și se vor convinge că șovinismul maghiar e o legendă.

Serios? Ce vor vedea mă rog? Oare îi

veți duce DV. prin temnițele maghiare ca să facă cunoștință cu românii și fiii altor naționalități închise acolo pentru că au cerut dreptate? Oare îi veți duce la ministerul cultelor ca să vadă în original poruncile lui Apponyi? Sau poate îi veți duce la administrațiile ziarelor naționalităților ca să vadă cum toată averea li se scurge în amenzi, care de care mai absurdă și mai umflată?

Evident, medicii străini nu vor putea să vadă nimic, decât datele mincinoase adunate în cele patru volume tipărite anume ca să le ia ochii.

... Și, știi ceva, domnuie profesor? Mi se pare că d-ta glumești, și glumele D-tale nu sunt potrivite. Vezi D-ta, este la Paris un crâșmar care și-a atârnat de ușe inscripția: »Aci e mai bine decât peste drum«. Și lumea face haz pentru că acel crâșmar își are prăvălia în fața cimitirului. Cetind laudele D-tale despre toleranța maghiară am avut impresia că cioclii au furat firma crâșmarului și au atârnat-o de poarta cimitirului.

Oligarchia maghiară face glume sinistre.

Când vorbește Kossuth !...

Viena, 28 Aug.

Francisc Kossuth a fost primit în audiență de regele Angliei și invitat la el la masă. Ziarele ungurești și filialele lor din Viena fac dări de seamă amănunțite asupra acestui mare »eveniment«, arată locul unde a stat la masă Kossuth și așa mai departe.

Tendința e lămurită: e vorba să se facă reclamă acestui »mare om de stat«, care n'a însemnat niciodată altceva decât ce l-a făcut reclama.

De altfel, se înțelege că această vizită e departe de a însemna un eveniment. Regele Eduard a invitat câte-odată pe toți oamenii de stat, din orice țară, cari au petrecut la Karlsbad ori Marienbad în timpul ce el și-a făcut cura. Prin urmare dacă nu invita pe Kossuth ar fi fost un eveniment; faptul că l-a invitat nu este însă unul.

Bine-înțeles că nici Kossuth n'a putut să-și facă siești în pace, cum n'a putut nici un alt bărbat de stat. El a fost atacat de către corespondentul lui »Neue Freie Pr.« care i-a luat un interogator asupra tuturor chestiilor la ordinea zilei în Ungaria. Se știe că părerile lui Kossuth n'au nici o importanță; el nu-i decât o păpușe, care joacă dupăcum i se trage sforile. Cu toate acestea, având în vedere rolul pe care-l joacă în țară ministrul de comerț, credem interesant să arătăm ce a spus.

— Cauza crizei în Ungaria, zace în faptul că deși majoritatea camerei are un program care se bazează pe legile existente, sancționate de M. Sa, acest program nu poate fi adus la îndeplinire acuma. Se știe că în toate țările constituționale, majoritatea parlamentului are un drept moral de a compune guvernul și totuși noi, partidul independist, n'am putut veni în poziția de a forma guvernul.

Acesta este al doilea motiv al crizei, că majoritatea parlamentului n'a putut primi până acuma sarcina de a compune guvernul, după demisia ministerului de coaliție. Fiecare din aceste fapte are importanță; amândouă la un loc, este fapt de ajuns să producă o criză în orice țară.

Criza, provenită din aceste două fapte va putea fi rezolvată numai cu mari greutăți. Căci dacă coroana nu vrea să admită programul majorității și nu vrea să dea guvernul pe mâna acestei majorități, nu poate face altă decât să disolve parlamentul și să cerce de a avea în noul parlament o majoritate, care să nu găsească greutățile în cari s'a găsit majoritatea actuală.

Nu încape nici o îndoială că dacă parlamentul ar fi dizolvat, după noile alegeri partidul independent s'ar reîntoarce mai puternic și cu elemente mult mai intransigente decât actuala majoritate. Convingerea mea este că actualul parlament ar trebuie să rezolve chestia electorală, înainte de a fi dizolvat, și aceasta cu atât mai mult că s'a dat în acest sens o promisiune atât regelui cât și națiunii. De aceea prima obligație ce ar trebui să-și ia partidele ar fi să realizeze reforma electorală și guvernul, ori care ar fi el, ar trebui să-și ia această sarcină imediată, celelalte chestii cari au apărut ar trebui rezolvate de către un parlament nou.

Despre chestia băncii, zice corespondentul, Kossuth părea că, nu vrea să vorbească; am avut însă impresia că ar vrea să rezerve deciziunea asupra acestei chestii parlamentului ieșit din reforma electorală.

Intrebat dacă actualul guvern ar putea rezolva chestia electorală și dacă proiectul lui Andrassy ar avea șanse să devie lege, Kossuth răspunde:

— De sigur că proiectul lui Andrassy ar putea deveni lege, dar numai sub rezerva oareșii căror modificări. Andrassy însuși ar putea admite oareși cari modificări.

Kossuth nu voi să răspundă dacă actualul cabinet în actuala formațiune ar putea aplica reforma electorală; în schimb n'a permis să dea un răspuns într-o chestie în care probabil că e mai puțin competent.

Anume a declarat că el nu crede ca din partea coroanei să se facă greutăți proiectului lui Andrassy.

După ce și-a mai permis o amenințare la adresa coroanei, spunând că, dacă criza ungară nu va fi rezolvată în mod satisfăcător, se va ivi mari greutăți la constituirea delegațiilor, Kossuth măgăsește câteva cuvinte de laudă pentru marele patriot Apponyi.

»Asupra contelui Apponyi s'au răspândit idei gr. site. Intre noi amândoi domnișe cea mai deplină înțelegere. N'am avut nici odată să mă zitatez contra lui (!?). Se confundă adesea religiozitatea lui personală cu clericalismul. Eu sunt cu siguranță un om liber cugetător, dar trebuie să spun că nici ministrul de comerț, dar trebuie face politică clericală. Curțile culte Apponyi nu domnește cea mai deplină concordie, deși în chestii religioase avem înțelegere deosebită«.

Și cu asta, Kossuth și-a terminat înțelepciunea.

E nostimă părerea lui că partidul său are un program bazat pe legile existente. Scopul final al programului independent este uniunea personală; oare în care lege, personală? M. Sa, se prevede uniunea

In ce privește părerea lui că în țările constituționale majoritatea trebuie să o aibă o dovadă, faptul că în Ungaria nu-i așa, e adevărat că ea nu-i o țară constituțională. Dacă ar fi de popor, el ar ști să-și impune voința. Nostim e cum Kossuth dă împăraților directive, îl învață ce trebuie să facă și îi desemnează un tablou întunecos de rezultatele acestei politici: un partid independent mai puternic și mai intransigent.

Părerea lui Kossuth că ar fi bine ca reforma electorală să fie realizată de actualul parlament e încă o dovadă de genialele calități de om de stat ale acestui bărbat providențial. O părere atât de nouă, atât de profundă, și atât de deosebită de tot ce se spune zilnic de mii de ori de trei ani încoace, n'o putea avea decât un bărbat cu meritele lui Kossuth. Că reforma care-i place e aceea a lui Andrassy, nu poate decât să ne întărească în părerea aceasta.

Nici faptul că e atât de mulțumit de jumătatea d-sale Apponyi nu ne miră. Așa cap, așa căciulă. Kossuth n'a avut niciodată să se plângă contra lui Apponyi. De asta nici nu ne îndoiam, — mai știi, te pomenești că de aia a luat Apponyi măsurile contra studiului religiei în limba română, ca să

satisfacă ideile liber cugetătoare ale lui Kossuth.

Atâta armonie, ți-e mai mare dragul. Păcat că nu ne-a spus câte ceva și despre Justh.

Conflictul bisericii cu guvernul.

»Pester Lloyd« de Sâmbătă seara aduce un articol intitulat »State în stat« scris de »un preot român«. Am aduce o insultă preoției noastre dacă am da crezământ ziarului jidovesc cum că articolul e scris de un preot român, fie și cel mai decăzut. Dar articolul e de însemnătate prin tendința pe care o desvălește. Scris într'un ton anticlerical, aproape antireligios, articolul găsește că rădăcina relelor și conflictelor cu biserica românească, cum e și actualul conflict pentru catechizare, e autonomia ei prea largă. Biserica românească formează un stat în stat zice autorul, și se consideră nu subordonată, ci coordonată statului. Ea constituie o adevărată organizație politică activă care luptă împotriva statului și i ridică pică împotriva tuturor năzuințelor lui de maghiarizare. Autorul are aierul de a zeflemisi pe ministrul cultelor spunând că nu va avea curajul să ducă lupta până în capăt în chestia catechizării, ci va ceda, după cum și bate în retragere în fața puternicei organizații autonome a acestui »stat în stat« care e biserica românească. Singura soluțiune pentru acesta și pentru alte conflicte e, după autor, desființarea sau reducerea autonomiei bisericesti.

Tendința articolului e evidentă. E vorba de a se pune în circulație ideia desființării autonomiei noastre bisericesti, de a se pune la cale o campanie întreagă împotriva ei și de a sili în cele din urmă corpurile legiuitoare să sdrobească autonomia bisericii noastre. Presa jidovească e ori când gata a sprijini această campanie, căci subț masca naționalismului unguresc și a liberalismului, ea are un prilej minunat de a-și urmări scopurile ei antireligioase, cosmopolite și anticreștine, sfărîmând un adăpost de viață creștinească.

Pentru a înțelege bine primejdia asta, trebuie să punem acest simptom în legătură cu celelalte indicii, ca legea școlară a contelui Apponyi, ordonanța despre limba de catechizare, sprijinirea burdismului în biserică, neîntăriri de episcopi, ingerențe ilegale la alegeri și alte multe, toate dovedesc împreună că e vorba de un plan de sdrobire pus la cale împotriva bisericii noastre. Articolul din »Pester Lloyd« vine în sfârșit să mărturisească gândul final ce călăuzește lupta asta și confirmă în mod izbitor aceia ce noi am spus în mai multe rânduri.

Un interviu al părintelui Augustin Bunea.

Un prieten al »Gazetei Transilvaniei« i-a cerut părerea dlui Augustin Bunea în chestia conflictului. Distinsul canonic din Blaj, arătând cât de ilegal este amestecul guvernului în această chestie nu numai de limbă ci chiar de credință, concludă:

...Dar mai revoltător este modul, în care domnul secretar de stat voiește să silească pe episcopi, ca ei înșiși să dispună predarea religiei și în limba maghiară. El vine și le zice: ori călcați în picioare legile sancționate, a căror aplicare și observare ați jurat-o înaintea Majestății Sale Regelui apostolic și prin aceasta ne-

socotiți glasul conștiinței voastre de arhieriei și de păstori sufletești, ori eu arunc preoțimea voastră în cea mai neagră mizerie, retrăgându-i congrua.

Pusă astfel chestiunea, eu cred că episcopii nu pot să urmeze decât glasul conștiinței lor, iar preoțimea este datoare să înfrunte orice prigonire pentru drepturile sfintei biserici, cari pe rând vor fi toate răpite cu amenințări despotice, dacă dela început nu vom ști rezista cu bărbăție. Episcopii nu pot să-și uite de situația politică a poporului românesc, pe care îl păstoresc dânsii, și care luptă pentru drepturile sale naționale, garantate în parte mică și prin legea de naționalități din 1868. Lor nu le este iertat să se pună în conflict cu sentimentul public al poporului românesc atunci, când este vorba de respingerea unui atac volnic care este îndreptat în contra existenței naționale a poporului și contra celor mai sfinte drepturi ale bisericii lor. A nesocoti sentimentul public al poporului și tradițiile seculare ale bisericii, înseamnă a da lovitură de moarte autorității arhieresti!!!

Conflictul și presa.

Subt acest titlu »Tel. Rom.« ocupându-se cu atitudinea presei ungurești în acest conflict, între alte e spune:

...Toată lumea știe, că limba liturgică în biserica noastră e limba română, și că religia nu poate fi predată elevilor în altă limbă, decât în limba liturgică, lucru pe care de altcum l-a recunoscut și ministrul însuși și totuși, nu s'a aflat nici o gazetă maghiară, care să fi avut curajul să spună pe față: biserica română e de astădată în drept, iar nu ministrul, care se amestecă fără nici o nedreptățire legală în afacerile interne ale unei biserici autonome și naționale!

Congresul medical din Budapesta. Medicii cehi contra congresului din Budapesta.

După cum am anunțat medicii cehi au decis în ultimul moment să nu ia parte la congresul internațional din Budapesta, pentru a protesta astfel contra persecuției națiunilor slave din Ungaria.

În ședința aceasta s'au făcut două propuneri: Prof. Pelnar a susținut să se ia parte la lucrările congresului, să se refuze însă orice invitații și să se ție în Pesta o întrunire a medicilor slavi, în care să se arate punctul lor de vedere. Prof. Semerad a fost reprezentantul principal al ideii de boicot. D-rul Podlipny, președintele comitetului național ceh susține că, maghiarii vor să profite de congres pentru scopuri politice și cere boicotul.

Prof. Semerad arată că în orice caz, congresul nu este primit cu simpatie. Pe când la congresul din Moscova au participat 130 cehi de astădată s'au anunțat numi 36. În general din toată Austria, au luat parte la Moscova 800 medici, pentru Pesta, deși așa de aproape, s'au anunțat numai 172. Ziaristul Dubsy propune, în numele presei, abținerea dela congres.

La urmă, docentul Pelnar declară că renunță la propunerea de participare și se votează cu unanimitate abținerea dela congres.

Imediat s'a alcătuit memoriul ce se va împărți tuturor membrilor congresului, grație amabilității unui participant la întrunire, am putut obține textul acestui memoriu, încă înainte de a fi tipărit și îl trimet în traducere românească pentru cititorii Tribunei.

Iată textul memoriului.

Stimați colegi! Medicii cehi își permit să vă comunice că renunță la participarea la congresul internațional medical din Budapesta. Prin această aderăm la renunțarea colegilor slovaci, croaii, sloveni, sârbi, ruteni și români, în convingerea că nu putem fi acolo unde cei mai apropiați

frați ai noștri lipsesc, că nu putem primi ospitalitatea acelu stat și acele națiuni, a căror majoritate covârșitoare se identifică cu regimul anticultural șovinist și brutal, care insultă conștiința Europei libere și democratice. Deși noi la început am anunțat participarea la acest congres internațional, o revocăm astăzi pentru că ne-a convins vocea persecutaților, care răsună din Ungaria, că noi am păcătui față de drepturile omenirii, dacă cu această ocaziune nu ne-am ridicat vocea în interesul culturii, dreptății, progresului și libertății tuturor.

Nu putem năbuși în acest moment vocea sângelui, sentimentul de rudenie. Omul-medic nu trebuie să nege datorită de a nu se înfașa acolo unde are loc o nedreptate. Acele motive cari au fost aduse de români contra regimului maghiar ni le însușim și le iscălim până la ultimul rând, de oarece ne-am convins de dreptatea lor. Mutatis mutandis aceleași împrejurări se potrivește cu frații noștri mai apropiați din Ungaria, croaii și sârbi, și în măsură încă mai mare slovacii.

Este o cucerire mare a timpului modern că știința și cultura au încetat de a fi proprietatea unui cerc restrâns de specialiști, ci conștiința științifică se răspândește în cercurile ce e mai largi populare.

Este o datorie înaltă a științei de a răspândi progres și cultură, libertate și adevăr, să scoată națiunile și indivizii din întunerecul trecutului în lumina unui viitor mai bun. Este scopul științei internaționale de a nu rămânea numai posesiunea celor privilegiați ci să devie proprietate comună a tuturor indivizilor, orice națiune trebuie să aibă asigurată posibilitatea de a lua parte la concursul internațional de muncă științifică.

Dar cum puteau fi reprezentați aici frații noștri slovaci, când e luată orice posibilitate de lucru cultural independent? O națiune, care numără 2^{1/2} milioane de cetățeni, nu numai că n'are nici o universitate, dar nici măcar o școală secundară; deși astfel de școli ar fi trebuit să fie, căci sunt asigurate prin legea din 1868, în vigoare încă, ba n'are nici măcar o școală primară proprie, unde copiii săi să poată învăța a cetii și a scrie în limba care le e mai aproape, cea maternă. Din 3000 de școli primare pe teritoriul slovac, în 2500 limba slovacă este stărpită cu totul și înlocuită cu una străină, cea maghiară. Numai în 500 de școli, limba slovacă este permisă ca limbă accesorie și numai în 300 de școli, întreținute exclusiv din bani slovaci, copilul poate învăța pe lângă limba maghiară obligată, și a scrie și cetii în limba slovacă. Gimnaziile slovace au fost desființate acum 30 de ani sub pretextele cele mai ridicole și din acest timp slovaci cer în zadar dreptul lor de a deschide un gimnaziu nou. Singura lor instituție culturală ce au avut vre-o dată, Slovenska Matice, a cărei scop era să cultive știința și să răspândească cultura populară, a fost de asemenea dizolvată și averea lor de sute de mii a fost confiscată și banii întrebuințați pentru scopuri de maghiarizare.

Expansivitatea maghiarizării n'a cruțat nici măcar studiul universitar. De sigur că nu există nici o știință atât de internațională ca cea medicală, ea nu cunoaște diferențe de gintă, nu cunoaște granițe politice, ea cultivă în mod legal pe prieteni și dușmani în conștiința datoriei curate a dragostei de oameni. Dar maghiarii au găsit și aici mijlocul de a aplica poftele lor șoviniste și anticulturale; pentru a împedea cultivarea medicinistilor în facultățile străine, au dat în 1898 o ordinație ministerială prin care desființau reciprocitatea universităților. Este o atacare sistematică a culturii populare, mai ales a poarelor nemaghiare, intenția mărturisită de a ridica la granițele Ungariei un zid chinezesc contra influinței moderne, culturale și științifice a apusului, o măsură cu atât mai de condamnat, cu cât în acelaș timp guvernul maghiar nu cunoaște nici un medic cu sentimente slovace în vre-o slujbă politică, dacă am iscălit mai înainte o declarație ca renumită la orice activitate pentru națiunea lui. Medicii slovaci, cari erau membrii în comitetele curat culturale, ca de la, al societății muzicale slovace, au fost forțați prin presiunea guvernului să renunțe la această calitate, dacă nu voiau să-și piardă slujba.

Senzul grozav de anticultural al faimoasei idei de stat este zdrobirea oricărei culturi a națiunilor nemaghiare și a împedea ca pe lângă cea

maghiară să se mai dezvolte și o altă cultură și inteligență. Legile școlare ale lui Apponyi, arată această năzuință de un cinizm ne mai pomenit. Aplicarea lor severă nu va aduce încă maghiarizarea completă a slovacilor, dar va aduce un rezultat care nu e cu mult mai bun decât acesta și anume pierderea culturii lui. Astăzi se și simte greu lipsa unei inteligenți slovace din cauza lipsei școlilor slovace. Dar și la sate această lipsă de răspânditori de cultură slovacă, autoritățile ungurești pun asemenea pedici oricărei activități culturale, încât numai cu riscul de a pierde libertatea personală, poți îndrăzni să faci atent poporul asupra drepturilor trebuințelor sale.

Dreptul de întunire și asociație, libertatea politică depinde în Ungaria de voința autorităților. O asigurare legală a drepturilor constituționale nu există, sub aceste împrejurări, nu ne miră că închisorile politice din Ungaria sunt pline de încarcerări, cărora nu li se poate reproșa altă vină, decât că au luptat pentru drepturile poporului lor că au atras atenția asupra exploatarei fără scrupul de care se fac vinovați actualii deținători ai puterii politice din Ungaria, unde există un regim feudal bazat pe lipsa de drepturi a poporului, atât maghiar cât și de alte naționalități.

Omorirea sălbatică a poporului nearmat din Cernova, care și apără dreptul său față de sama volnicia bisericăscă și forței politice este posibilă numai în aceste împrejurări. Un coleg al nostru, slovacul dr. Šr. bar, a trebuit să stea un an la închisoare și să plătească 900 cor. amendă, pentru că în cuvântarea sa de candidat a atras atenția poporului slovac că, după lege are dreptul de a cere să învețe în școli și limba maternă și ca în fața judecării să se vorbească cu celătenii o limbă pe care ei o pricep, că cările să fie împărțite așa cum cere dreptatea. — Prin aceasta s'a făcut vinovat de agitație contra națiunii maghiare! Un alt coleg, un român, deputatul Vaida-Voevod a încercat să dovedească, prin două poezii recitate într'un discurs unde duce ura reciprocă șovinistă, a fost îndepărtat cu forța de către maghiari din parlament.

Aceasta este licoana tristă a stărilor culturale din Ungaria de azi și contra acestei reacțiuni ridicăm vocea așa cum a făcut o nobilul luptător pentru libertate și pace națională Björnson, așa cum i-a condamnat reprezentanții opiniei publice europene în chestia procesului din Agram. Am mai putea arăta pe teren politic brutalitățile ce se comit cu nedreptatea legii electorale, exploatarea țării printr'un sistem politic care sub firmă liberală scopuri medievale feudale, dar în aceasta chestie lăsăm cuvântul oamenilor politici cu convingerea că și ei se vor solidariza cu noi în apărarea adevărului, în interesul umanității omorite.

Da am protestat contra acestor nedreptăți, și am făcut o nu numai din motive naționale, nu numai din cauza rudeniei noastre cu frații slavi cari suferă sub acest regim, ci și din datoria curat omenească de-a ridica glasul și a protesta acolo, unde are loc o nedreptate, fără să se găsească un apărător.

A fost datoria noastră sfântă de a arăta celor neinițiați, această pată în Europa constituțională și liberă, să desvălăm acea minciună care e răspândită prin favorurile de liberalismul ce ar domni în văile Dunărei mijlocii. Suntem convingși că și D-voastră ați proceda ca și noi, dacă ați cunoaște împrejurările așa de bine ca noi. Europa liberă a știut în totdeauna să ia apărarea celui neîndreptățit!

Să procedăm alifel față de națiunile oprimate, numai pentru că sunt popoare mici cari nu pot zmulge apărarea Europei? Noi n'o credem Suntem convingși că ne-ați privi cu dispreț, dacă ați afla că am făcut acolo unde drepturile omenești au fost călcate în picioare, unde chestia progresului, a dreptății sociale, a egalei îndreptățiri democratice a tuturor oamenilor și națiunilor fără deosebire erau amenințate. Atâta timp cât există pe lume sclavi, națiuni fără drepturi, silite să slujească străinului, nu poate exista fraternitate și libertate.

Acolo unde domnește o cultură adevărată, fiecare poate lucra după talentul și capacitatea sa. Misiunea culturală a națiunilor se oglindește în umanitatea după care aproapele este un egal îndreptățit, pe care nu-i permis să l ataci în mod mișelesc pe la spate. În societatea unui stat drept, umanitatea caută întregul armonios al

oamenilor, cari se complectează reciproc și și ajută pentru a dobândi acordul curat al constituțiilor sociale și de stat și autonomie personală. *Adevărata cultură și umanitate nu se mărginește nici odată la persoane, la unități etnografice ori de gintă, ci cuprind în ele toată omenirea.*

Prof. Dr. med. *Iaroslav Hlavas* consilier aulic și membru al casei seniorilor, președinte al comitetului organizator ceh pentru congresul medical din Budapesta.

Prof. Dr. med. *Matěia Pešina*, președinte al secției cehe a comitetului medical slav.

Dr. med. *Francisc Kotynek*, președinte al societății, centrale medicale din Boemia, Moravia și Silezia.

Călătoria lui Zeppelin la Berlin, cu dirigiabilul.

Contele Zepelin a întreprins cu dirigiabilul său III, uriașă cursă de 400 km. din Friederichsaffen la Berlin, a cărei țintă e uriașul teren de exerciții militare Tegel. Călătoria însă a fost întreruptă din cauză că un motor a suferit avarii și în drum dirigiabilul și-a pierdut o aripă propulzivă. Parcă e un făcut că, toate încercările de aviațiune ale contelui Zeppelin sunt sau cu totul zădărnice sau întrerupte din cauza imperfecției aparatelor. Așa și de astădată după un drum de 240 km. dirigeabilul condus de inginerul Dürer a fost necesitat să se coboare în apropiere de Nürnberg. Contele Zeppelin avea de gând să ia conducerea balonului numai în Bitterfeld. În urma stricăciunilor suferite pe urma timpului nefavorabil, mai ales, un motor al dirigeabilului trebuia schimbat și având în vedere greutatea călătoriei care urma numai de aci înainte și cari se prezintă mai ales prin piedicile topografice, trebuiau făcute reparații radicale la dirigeabil. În urma acestei neprevăzute întâmplări, dirigeabilul Zeppelin își va continua drumul numai cu mare întârziere. Asupra călătoriei contelui zărele aduc următoarele știri.

Ascenzlunea dirigiabilului.

În fața unei mulțimi imense de lume s'a ridicat dirigeabilul la ora 4.40. Timpul era cât se poate de nepriincios, ploaie mărunță începuse să cadă și nori groși se grămădeau la orizont. Totuși dirigeabilul s'a ridicat în mijlocul uralelor mulțimei și după o ușoară întorsătură și-a luat direcția spre nord, pânăce învăluit din palele de nori s'a pierdut din vederea privitorilor.

O cartă aruncată din balon.

Dimineața la 7 și jumătate când balonul a trecut peste Beyreuth, inginerul Dürer a aruncat o cartă cu inscripția: »La 7.30, plutim peste Beyreuth, împrejurimea balonului e destul de clară, toate-s bune. Dürer«.

Dirigeabilul a mai pluit câteva timp deasupra orașului, pe urmă s'a pierdut, urmându-și drumul în direcțiune nordică.

Incidentul dela Bitterfeld.

Abia la depărtare de treizeci de kilometri de Nürnberg, la *Ostheim* s'a rupt unul dintre propulsorii și balonul a fost necesitat să și micșoreze înălțimea, continuându-și drumul cu o celeritate de 20 km. pe ceas, din cauză că dintre motoare numai unul mai funcționa. În Bitterfeld balonul s'a coborât fără nici un incident.

Zeppelin a primit o telegramă prin care i-se anunță că balonul a sosit dimineața la 7 la Bayreuth, astfel a avut trebuință de 4 ore ca să parcurgă calea dintre Nürnberg și Bayreuth. Cu toate că sosirea la Berlin va întârzi puțin, contele Zeppelin nu disperează, numai conducătorul balonului său, Colzman, e puțin indispus.

Berlin. — Din cauza întinericului balonul nu se va va duce direct la Berlin ci numai dimineața va pleca mai departe.

Azi Zeppelin sosește la Berlin.

Berlin. — Împăratul a primit o telegramă din partea contelui Zeppelin că balonul III va pleca mâine de dimineața din Bitterfeld și că în caz

când timpul va fi favorabil va sosi spre orele 12.30 pe câmpia Tempelhof unde va executa un înconjur și se va scobori pe urmă pe câmpul de de tragere Tegel.

Distanța dela Bitterfeld până la Berlin este de 120 km., așa că ar putea fi făcută în 3-4 ore.

Aci se fac mereu pregătiri. Populația e cuprinsă de frigurile entuziasmului și ale așteptării.

Funerariile doctorului I. Mera.

— Dela trimisul nostru. —

Șiria, 28 August.

Fruntașa comună Șiria a azistat astăzi la funerariile doctorului I. T. Mera. Defunctul a fost fiul acestei comune mari și atât de românești. Din sânul acestui popor cu un admirabil sentiment național, totdeauna treaz și conștient, format prin munca unei generații de dascăli harnici, nici nu putea ieși decât un suflet învăpăiat de dragostea neamului său. Câți alții părăsinduși vatra sătească, ajungând departe de neamul lor între străini, în situația doctorului Mera, ar fi păstrat dragostea lor de neam și de satul lor, ca el?

Șiria întregă știe azi de binefacerile doctorului Mera, care, când venea acasă, căuta pe bolnavii comunei sale gratuit și le dădea medicamente gra uitate. Șiria întregă a fost la înmormântarea acestui fiu al ei atât de credincios tradițiilor spiritului ei de dragostea poporului și neamului și comuna întregă îi va păstra amintirea recunoscătoare.

Iată amănunte asupra înmormântării:

Cât privește cauza morții doctorului I. T. Mera diferitele svonuri neexacte au fost puse în circulație. Putem afirma în mod autentic că ele sunt neexacte. Moartea i s'a pricinuit prin *cancer la gât* Bolnavul a fost operat în două rânduri, dar în zadar. De data asta, fiind bolnav din nou, el s'a retras la Reichenau, însoțit de mama lui, unde s'a supus celei de a treia operații, care însă i-a costat viața.

Sosirea cadavrului.

Dimineața la orele 6 s'a slujit o utrenie în biserica din Șiria. După utrenie preoții îmbrăcați în odăjdii însoțiți de lume foarte multă au ieșit la gară întru întâmpinarea cosciugului purtând cadavrul, care a sosit cu trenul despre Budapesta. La gară s'a slujit o ectenie și rugăciunea pentru ieșirea sufletului. Au slujit P. C. Sa protosinghelul Roman R. Ciorogariu, protopopol Mihai Lucuța, preoții Vasile Popovici, Romulus Măierușanu și Aurel Doboș, Cornia și diaconul Cornel Lazăr. Rudeniile defunctului apoi învățătorii și fruntașii din comună, precum și un mare număr de popor a azistat la această sfântă slujbă.

Sosind cortelul înapoi la biserică, preoțimea în frunte cu P. C. Sa a celebrat sf. litu ghie.

Prohodul.

La orele 2 și jum. p. m. s'a celebrat prohodul. Cosciugul de metal este așezat pe catafalc în mijlocul bisericii. Număroase cunune dela rudeniile îl acoperă.

Pe panglica dela o cunună mare cu prea frumoase flori și cu frunze de feregă se citește:

Neutatului lor fiu și frate.

Inconsolabila mamă și soră.

Altă cunună dela sora adoptivă a defunctului poartă inscripție nemțească.

Prohodul începe. Oficiază nouă preoți. În cursul slujbei sosește și P. S. Sa episcopul I. I. Papp al Aradului. Infărzirea P. S. Sale se explică prin faptul că P. S. Sa vine dela Tîrnova unde în aceiași zi făcuse sfințirea sf. biserici de acolo. Lângă cosciugul defunctului se află în străie de doliu familia: d-na văd. Elena Mera mama răposatului, văd, Dragina Secula sora defunctului și d. Axente Secula, fratele cumnatului său.

Biserica este fixată de lume care cu toată căldura înăbușitoare ține să aziste la sf. slujbă. Remarc între lume pe dd. protopop unit Marcu Păscuț (Șiria), Dr. Aurel Damian (Arad), d-na văd. Petran (Arad), Ioan Vancu învățător (Arad), Sava Șevici (Arad), preoții Micloși (Covășint), Popescu (Mîsca), Mera (Hontîșor), pe medicii locali Kocsis Géza și Dr. Kass.

Răspunsurile la prohod le-a executat corul adunat în timp de vacanțe prin telegrame, al seminarului din Arad condus de d. profesor Trifu Lugojanu.

Cuvântările.

Cel dintâi a vorbit P. C. Sa părintele protosinghel Roman Ciorogariu. Iată cuvântarea aceasta:

Cînd te-am văzut întîiadată aici în Șiria era ziua sf. Marii, întocmai ca și astăzi. Erai ca un Făt frumos din povești. Bătrîni fericeau pe părinții binecuvîntați cu un așa odor de fiu și în privirea blîndă cu care obișnuiesc ei a înveli pe cei tineri era ceva mai mult decît mîndria — era binecuvîntarea ta. Tinerii cuprinși de vraja ființei tale delicate, ca un cor îngerească te serviau ca pe stăpînul lor spiritual. Erau zilele cele frumoase cînd tu ca un geniu aduseși pe scena diletanților formați de tine poezia vieții naționale: moravuri, cîntece și jocuri romînești, cu care fermecai lumea romînească de aici. Atunci îmi ziceam: tu ești fătul cel frumos din povești?

După aceea inima ta cea bună, altruismul inerent firii tale, te-a dus la isvorul tămăduirilor, la medicină, și te-ai ales fala doctorimei și nădejdea bolnavilor. Și cînd te vedeam în vârtejul lunei celei mari din Carlsbad, cum cucereai inimile, și alergul acela neastîmpărat al tău, abnegația cu care îți îngrijai bolnavii, îmi aduceam aminte de vârtejul copilăriei tale din Șiria și îmi ziceam: tu nici ca bărbat n'ai stare și alinare cum «n'are apa din mare» — tu ești munca întrupată. Liniștit erai numai atunci cînd veneai între noi aradani să-ți vorbim «de acasă». Ce mult iubeai această casă! Uite, acum ești aici acasă, între ai tăi. Dar cum?

Tu, în care a fost întrupată armonia naturii: frumusețea trupescă și sufletească, tipul și asămănarea lui Dumnezeu, te-ai cutropit sub povara vieții în acest îngust sicriu. Dar numai trupul s'a cutropit. Prinosul iubirii tale de biserică și neam, jertfa ce ai adus-o pe altarul cultului romînești prin ultimul act al vieții tale generoase, se înalță ca un monument neperitor aere perennius, cum zice străbunul nostru poet.

Toată viața ta este un luminîș. Numai peste acest luminîș îndrăznesc să ating durerea adîncă ce ne otrăvește în fața acestui scump sicriu.

— Jalnici ascultători! Viața omului este de 70 de ani, ce este mai mult oare dar deosebit dela D-zeu, zice profetul. Răposatul nici vîrsta bătrînețelor n'a ajuns-o decum să se împărțască de deosebitul dar al vieții îndelungate. Ființa lui delicată n'a putut suporta munca serioasă cu care s'a pus la luptă să sdrobească zăvoarele morții ca să-și mîntuiască pe semenii săi, ci s'a frînt precum se frînge stîlpul sub povara mai mare decît puterea sa. Adevărul este, că cheia dela zăvoarele morții este în mîna lui Dumnezeu, mînei omenești este dat numai balsamul durerilor, însăși viața însă este a lui Dumnezeu. A fost însă mîna binecuvîntată de D-zeu în lecuirea boalelor. D-rul Mera era un înger păzitor al suferințelor.

Dar uite, că și-o viață atît de scurtă este destulă, ca să se facă nemuritoare. Numele Doctorului Mera este scris cu litere de aur în analele tuturor așezămintelor noastre culturale. Unde a fost vorba de jertfă pentru binele obște, acolo este și Dr. Mera cu mîna sa cea darnică. N'a fost însă numai visticernicul cultului ci a fost și apostolul ei. Precum albina adună mierea pentru coșnița sa așa a adunat Dr. Mera mierea cultului europenești, și a îmbrăcat-o în haina nevino-văției scriind pentru copii «Din lumea basmelor» iar pentru juri și bătrîni zugrăvind tablourile cultului europenești și filozofia vieții romînești. El și-a asigurat loc de onoare în literatura noastră. A voit însă să cuprindă toată mărirea, toată fericirea, să urce culmi cari nu sunt date omului să le ajungă aici pe pămînt. Nici nu le-a putut urca. S'a prăbușit chiar cînd era să-și pună piciorul pe acele culmi. Ce n'a putut însă ajunge aici pe pămînt a ajuns după moarte. Uite monumentul viu ce și l-a ridicat prin fundațiunea sa menită să se crească din ea tinerii romîni din întreagă metropolie la studii academice. Iată culmea mării și fericirii ce n'a putut-o ajunge aici pe pămînt. Pe mormîntul lui vecinic vor crește flori vii, bursierii lui, cari vecinic vor preamări numele binefăcătorului lor, și odorul acestor flori vii vecinic se va înălța ca un miros de bună mireasmă la culmile de cari el visa. Și vecinic va ajunge la Tatăl ceresc prinosul iubirii sale de biserică, căreia i-a închinat avutul și sufletul său blînd, crescut la sinul bisericii.

Așa își eluptă virtutea și din mormînturi mărirea sa. Virtutea nu moare, ea numai trece la destinul ei etern de a revărsa lumină și peste mormînturi, — lumina și tăria popoarelor.

Despărțirea — iertăciunea cum i-se zice, — dela mamă, soră, rudeni, popor și episcopul prezent, a fost duiosă, mîngăietoare, o simfonie a alinării durerilor celor striviți de pierderea acestui om.

P. S. Sa episcopul amintește că e abea un an de cînd a fost aici la sfințirea acestui lăcaș D zeesc. Acum a căzut unul din stîlpii cei mai puternici ai acestei sf. biserici și a venit ca să-i dea prinosul său de dragoste. Arată cum prin creșterea religioasă din care s'a împărțit și pe care o datorește mamei sale, el a iubit biserică și neamul său cu căldură. P. S. Sa spune că a venit să mîngăie pe matrona care jelește la acest sicriu. Ea l'a crescut așa cum l'am cunoscut cu toții. Roagă pe Domnul ceresc să-i ierte păcatele și să-i așeze sufletul în ceata dreptilor.

După cuvîntarea P. S. Sale, cortetul s'a pus în mișcare. În frunte a mers corul, a urmat coșciugul urmat de rude, cu unile și praporii apoi clerul în frunte cu P. S. Sa și un număr foarte mare de popor și intelectuali.

Ajunși la cavoul familiar care-i imediat lângă biserică, s'a servit partea din urmă a slujbei. Corul și aici și-a înălțat glasul în lărgimea cuprinsului de supt cer.

După slujbă coșciugul a fost coborît în cavoul familiar și așezat alături de corpul tatălui și al unui nepot de soră al mortului.

Adunarea anuală a învățătorilor din comitatul Aradului.

— Dela trimisul nostru. —

Curtici, 29 August.

Azi s'au întrunit aici învățătorii din comitatul Aradului la adunarea generală a societății învățătorilor celor șapte protopopiate, cum este numele oficial al societății. Frunțașă comună Curtici, acest sat de aproape 7000 de români, a găzduit vre-o 200 de învățători.

Din discuțiile ce s'au încins remarcăm pe aceia privitoare la prefacerea planului de învățămînt și conformarea lui potrivit noii legi școlare.

Învățătorii noștri au înțeles că chestiunea e mult mai însemnată, decît să se poată aduce o hotărîre superficială și pripită și au predat o secțiunilor spre studiere. Discuția asta a prilejit însă și altceva. Ea a desvîlit toată starea de îngrijorare și nesiguranță în care noua lege i-a aruncat pe învățătorii noștri. S'au auzit chiar glasuri de neîncredere în viitor. Totuși ne bucurăm că în general se poate constata cu plăcere că optimismul și încrederea în viitor sau cel puțin dragostea de muncă și bunăvoința învățătorilor noștri nu a scăzut.

Pentru aceia e regretabil că, afară de două-trei persoane, publicul din Arad nu a dat nici o atențiune acestei adunări. Cu mirare ne întrebăm, unde sunt intelectuali, naționaliștii Aradului ca prin prezența lor, prin cuvîntul și colaborarea lor să dea concurs și nou curaj învățătorului român, azi mai strămtorat și mai obidit decît ori cînd?

Deschiderea adunării.

Adunarea a fost precedată de celebrarea sfei Liturghii în încăpătoarea biserică românească din Curtici. Slujba religioasă a fost oficiată de părintele Aurel Papp. Răspunsurile liturgice le-a executat foarte bine un cor compus din învățători sub conducerea dlui învățător Mihai Dragoș din Curtici.

Adunarea s'a ținut în biserică. La orele 10 și ceva la masa președințială a ocupat loc președintele societății, învățătorul Iosif Moldovan (Arad) apoi d. protopop Procople Givulescu (Radna), Iuliu Vuia președintele societății învățătorilor din stînga Murășului, și Vasile Sala, președintele societății învățătorilor din Bihor (o rară ocazie cînd toate trei societățile învățătoresci din dieceză s'au

întîlnit prin reprezentanții lor) apoi învățătorii D. Popovici, D. Bouar, I. și P. Vancu, I. Groșoreanu, P. Dârlea membri în comitet. Printre alți oaspeți observ pe dd. profesori de seminar A. Sedeanu și dr. Iacob (Arad) și d. Radu Ursu (Arad), inv. Gh. Pirvu (Cheveres), Ioan Roșu oaspeți, notarul comunal Zahariás, preoții I. Nicorescu, și Aurel Papp.

Președintele rostește o frumoasă cuvîntare de deschidere. Face istoricul societății care acum se adună pentru a nouăsprezecea oară în adunare generală. Aduce prinos de recunoștință amintirii întemeietorului societății profesorul Teodor Ceonța pe care-l numește ocrotitorul învățătorilor. Arată progresele realizate de societate în timpul din urmă. Societatea are azi o avere de 6000 de cor. (cu restanțele neincasate) și aproape 300 de membri, dispune de 7 biblioteci de secții, un organ lunar de publicitate și mulți membrii cari lucrează în publicitate pela reviste și ziare. Mulți se vor fi întrebînd, zice președintele, pentrucă învățătorii se mai adună pe aceste vremuri grele și întrebă ce vrem? L' răspundem: *mergem înainte.*

Aplauze sgomotoase au acoperit cuvintele oratorului.

Se hotărăște ca discursul să fie publicat în revista societății.

Președintele salută pe oaspeți apoi citește telegramele sosite.

D. Iuliu Vuia răspunzând arată însemnătatea educativă a acestui fel de adunări și spune că nu-i de ajuns a se îngriji de soarta materia a învățătorilor ci trebuie să li-se ridice și moralul. Acesta-i scopul adunării (Aplauze).

D. Roșu salută adunarea în numele societății din Bihor.

După aceasta adunarea își începe lucrările. Imediat la început, se intră în discuția chestiunii celei mai arzătoare: situația școalelor noastre în noile împrejurări. Consistoriul din Arad e adresat societății o serie de întrebări asupra căilor de urmat în nouă situație. Mai ales era de mare însemnătate a se răspunde la întrebarea dacă în noul plan de învățămînt să se menție toate obiectele și materiile de pînă acuma sau dacă ele trebuie reduse și în ce mod? Cei doi raportori însărcinați cu referatul, învățătorii Iosif Stanca Roșia și Ioan Crișan Socodor, au citit câte o lucrare amănunțită și harnic lucrată. Părerile amîndurora au fost de a se menține vechiul plan de învățămînt cu toate materiile deoarece el formează un tot organic.

Dintre oratorii cari au luat parte la discuția contradictorie, dl. Olar (Covășint) a criticat pesimismul dlui Stanca și se declară optimist în privința viitorului, d. Groșorean, dimpotrivă îl crede pe Stanca prea optimist și crede că nu se poate menține planul vechi în întregime. În schimb trebuie dezvoltată puterea de judecată a elevilor, renunțându-se la o parte din cunoștinți. D. Dârlea (Boroșineu) crede de asemenea că nu se poate menține planul de învățămînt cel vechi, pe cînd d. președinte crede că trebuie menținut dar predat în felurite grupuri. D. Bouar spune că nu se poate menține și arată acel minimum ce trebuie menținut din unele obiecte (din gramatică d. e. partea de sintaxă să se omită).

D. Sala, sosit ceva mai tîrziu, salută în numele bihorenilor, adunarea.

Banchetul.

Banchetul s'a ținut în ospătăria românească a dlui C. Mladin. Peste 200 de persoane au petrecut foarte animat. S'au rostit mai multe discursuri de președintele I. Moldovan (pentru împărțitul) de dd. Popovici, P. Vancu, P. Dârlea, D. Boar, V. Sala, T. Stanca (cetind poezie ocazională) Gh. Popp din partea ziarului »Tribuna« și Traian Țabic.

Sedința II.

La orele 3 și jumătate societatea întregă s'a fotografiat în curtea bisericii. Redeschizându-se sedința discuția a continuat asupra planului de învățămînt. S'au rostit cuvîntări bine gândite și întemeiate de d-nii D. Bouar, Borlea, I. Vancu, Groșoreanu președintele, D. Popovici și P. Dârlea, cari au militat mai mult pentru reducerea planului de învățămînt. S'a hotărît în cele din urmă ca chestiunea să se predea secțiilor cari să o studieze și să facă relații amănunțite.

După închiderea acestei discuții foarte importante și interesante învățătorul Belle a ținut o prelegere practică de limba unghurească. Oricât am aprecia priceperea și metoda ce se pune în astfel de prelegeri nu putem înăbuși sentimentul de durere când la o adunare românească suntem nevoiți a asista la aceia ce combatem din toată inima: felul cum copilașii noștri sunt chinuți cu limba unghurească.

Conferința dlui P. Dârlea despre o scurtă revizuire asupra înaintării în cultură a omenirii în raport cu educațiunea generală a popoarelor a fost predată cu o dicțiune atrăgătoare și elegantă și viu aplaudată.

Au mai fost cetite conferințele: »Pedagogia veche în raport cu cea nouă« de I. Ardelean (Arad) și »Linia cercuală« prelegere practică de Petru Colțau (Mândruloc).

Concertul și teatrul.

Seara la 8 și jum. s'a ținut concert și teatru rtea ospătării bravului comerciant român .el Mladin. Corul, înprovizat din pleiada a învățătorilor, a cântat Cîsla de C. Pom-bescu, Hal în horă de G. Dima, Azi, de . Neubauer și Marșul economilor de C. Pom-bescu. Toate au fost cântate în tact precis și deplină armonie. Publicul mare le-a ascultat cu plăcere și remunerat cu aplauze inimoase.

Au fost și trei declamări: *Limba mea* de Nicu Stejărel, predată de dșoara V. Mladin. *Seaua Țiganului*, de Th. Speranță predată de Inv. I. Toconiță, cu mult haz, și *Satira III.*, de Emi-nescu, pred. de Gh. Andreica. *Limba mea* a fost atât de bine primită, încât publicul nu s'a mulțumit numai a aplauda din toată inima, ci a poftit pe scenă și pe autorul care era prezent. La fine — la dorință generală — învățătorul Fr. Friderich, din Miniș, a predat foarte bine *Mama Anghelușă* de V. Alecsandri.

D. Friderich e bun declamator comic și se știe deghiza potrivit. Publicul l'a respălit cu dragoste și urale, numai că d. Friderich, care e și bun cântăreț nu caută după melodiile originale. După concert a urmat piesa teatrală »Școala de menaj«, predată de dșoarele: E. Cadar, Inv. Măderat, L. Mladin, E. Julean, S. Ursu, V. Julean, E. Mladin și E. Sălăgean

Fiecare și-a jucat rolul cu destulă îndemânare. Publicul le a făcut mari ovații.

După aceasta a urmat jocul care s'a urmat cu animație deplină până în ziua albă. În pauză 12 feciori aleși pe sprânceană, conduși de vătaful Gheorghe Clepea — toți fiii plagarilor din Curtici — au jucat »Bătuta« așa cum românul știe juca când e în voia lui.

Sedința a III-a.

În ședința aceasta s'a continuat ordinea de zi. S'a împărțit premiul de 200 cor. dat de »Asociațiunea aradană« pentru învățătorii cari au ținut cu rezultat bun curs cu analfabeții în iarna trecută. S'au premiat cu câte 50 coroane învățătorii: Nicolae Ștefu (Arad), I. Russu (Pecica), P. Agen (Buhani) și Crișan (Șiria).

După sfârșirea programului, a urmat, sub prezidiul ad-hoc al dlui I. Groșoreanu, alegerea biroului și a comitetului pe un nou period de trei ani. S'au ales următorii: Iosif Moldovan preș., Protasiu Givulescu v.-preș., Dim. Popovici secret. I, G. Popovici II. I. Groșoreanu cassar. D. Olar bibl. și Iosif Stanca controlor. În comitet, pe lângă cei șapte preșidenți ai secțiilor protopopești s'au mai ales Stefan Roja (Pecica), Petru Vancu (Măderat), Nicolae Cristea (Mândruloc) Teodor Cherechian (Galșa) și Gh. Petrovici (Nădlac). Adunarea generală viitoare, la invitarea învățătorilor din Nădlac se va ținea acolo în luna August. Peste tot putem zice cu mândrie că, adunarea a decurs în ordine exemplară și învățătorii și-au împlinit datorițele cu sclipită. — Curticeni s'au purtat foarte brav, dela domn până la oplină. Și au primit pe învățătorii lor cu adevărată dragoste și ospitalitate românească. Onoare lor și neobositului dascăl Mihai Dragoș, care a ostenit mult pentru reușita perfectă a tuturor festivităților.

La revedere în Nădlac.

Rip.

Cătră cetitori!

Adresăm un nou apel abonaților, cetitorilor și amicilor noștri, și îi rugăm cu toată insistența să binevoiască a-și reînoui abonamentele, a-și achita restanțele și a îndemna și pe alții să aboneze.

Sunt atât de mari sacrificiile împreunate cu necesitățile unui organ de publicitate zilnic, încât e imposibil a le face față cu un stoc de abonați rău plătitori ori neglijenți.

Abonament nou deschidem:

pe un an	24 cor.
» 1/2 »	12 »
» 1/4 »	6 »

Pentru lunile de vară, abonații noștri își pot schimba adresele, ziarul li-se va trimite unde vor, dacă ni-se aduce aceasta de cu vreme la cunoștință.

Declarațiile unui înalt prelat catolic pri-vitor la libertățile de cari se bucură unghurii în România.

În răspunsul pe care Liga maghiară l'a dat memoriului medicilor români, prin care aceștia își motivau neparticiparea lor la congresul din Budapesta, se pretinde, că în România s'a interzis să predice și să spovedească pe credincioșii unghuri în limba maghiară. Nu este nici o îndoială că afirmațiunile numitei Ligi sunt niște elucubrațiuni meschine, lipsite de orice seriozitate și umbră de adevăr. Dovadă declarațiunile făcute unui redactor dela ziarul »La Roumanie«, de către un înalt prelat catolic din București, care este mai competent decît ori cine să informeze opinia publică de veracitatea încredințării unghurești.

Iată ce a spus înaltul prelat:

»Dar, domnule, răspunse părintele, n'aveți decît să vă duceți Duminecile la sf. Vineri și veți auzi predicându-se unghurește, fără ca guvernul să facă cea mai mică obiecție. De altfel, în toate bisericile catolice din regat, și cu osebire la Giurgiu, Târgoviște și Iași, cea mai mare parte din anunțurile bisericesti se fac în unghurește.

Știam toate astea, părinte, dar voiam să vă întrebăm mai ales dacă, vreodinioară n'a existat o dispoziție care să oprească predica unghurească în bisericile d-voastre, căci, atunci alegațiunea Ungurilor ar putea fi justificată.

Niciodată, dar absolut niciodată, răspunse interlocutorul nostru. Niciodată, nici un guvern, oricare ar fi nuanța sa politică, n'a căutat să împiedice libertatea cultului. Ungurii sunt nebuni când pretind astfel de lucruri. În bisericile noastre se predică în toate limbile, în franțuzește în italienește, în nemțește și în unghurește, și niciodată, v'o repet, guvernele nu s'au formalizat. Și pentru că Ungurii avansează astfel de neadevăruri spuneți că în București se află o școală catolică unghurească în care toate cursurile, începând cu catehismul și sfârșind cu gimnastica, se predau în unghurește.

Ungurii știu bine de altfel acest lucru, căci întreținerea acestei școli costă destul de scump pe guvernul din Pesta. Și în timp ce nu există o școală oficială franceză, există una catolică unghurească. Nu-i așa că li-se cuvine Magiarilor să vorbească de intoleranța românilor? Căci guvernul tolerează această școală unghurească, cu risicul chiar de a semăna vrajba în clerul catolic din București — clerul latin, german și francez văzând cu ochi răi preponderanța elementului unghuresc.

Din Străinătate.

Svon despre reabdicarea dinastiei grecești. Atena, 29 August. Aghiotantul regelui, mareșalul Messala, într'un cerc mai număros, a făcut următoarea declarație, cu privire la intențiunea suveranului de a abdică.

— De mai multă vreme regele umbla cu gândul să abdice în favoarea diadochului (prințul moștenitor). Aceasta, din cauza in-

succeselor în politica străină, precum și a agitațiunii ofițerilor, comercianților și lucrătorilor, — lucru care l-a amărit mult.

»Dar cum, în ultimul timp, regele și-a dat seama că ofițerii iau ostentativ o atitudine ostilă diadochului Constantin, a cărui îndepărtare din capul armatei o cere, el și-a schimbat hotărîrea, agravând-o.

»Regele Gheorghe, convins că se află în fața unei pronunțate mișcări antidinastice, a decis ca, împreună cu întreaga familie, să părăsească Grecia.

Puterile mulțumite cu răspunsul Porței. Viena. — »Neue Freie Presse« află că puterile protectoare sunt satisfăcute de răspunsul Porței. Se crede că cu aceasta chestia cretană e rezolvată formal.

INFORMAȚIUNI.

ARAD, 30 August n. 1909.

— Știre personală. D. Dr. Nicolae Oncu, directorul băncii »Victoria« și deputatul Iosășelului a plecat azi la Wällischoff, pentru a face acolo o cură.

— Procesul dlui Francisc Hosszu Longin. Parchetul din Târgul Murășului a intentat proces frunțașului român din Deva Francisc Hosszu Longin pentru un articol »Mea Culpa« publicat în »Gazeta Transilvania« al cărui autor este d-sa. Cercetarea — scrie »Gazeta Transilvaniei« — s'a făcut la 21 Iunie 1909 chiar în ziua morții fericitului Dr. Aurel Murășan, citat și el pe aceea zi înaintea judeului de instrucție. Zilele acestea președintele senatului de acuză a înmănat dlui Hosszu actul de acuză, în urma căruia d-sa și-a înaintat excepțiile. Excelentul avocat, în aceste excepții face nu numai o strălucită pledoară juridică, pentru a se apăra contra acuzelor ridicare, ci ne dă și o frumoasă pildă de înălțare morală. El își încheie apărarea astfel:

...Că românii au fost, sunt și vor fi și în viitor în luptă cu diriguitorii și detentorii puterii de stat, până când vor dăinui stările politice de azi nu pot se nege decît aceia, cari cu toată romanitatea lor neîndoielnică, prin anumite cercuri și prin anumiți factori politici sunt prezentați și considerați de »buni patrioși maghiari«.

Apoi să se știe, că eu nu aparțin și nu vreau să fiu numărat în categoria acelor, pentru că eu totdeauna în tot locul și înaintea ori și cui am cutezat, cuteza și vreau cuteza a spune vederile și convingerile mele politice.

Și dacă pentru aceasta mi s'ar măsura orice pedeapsă, o vreau suporta-o fericit ca o răsplată strălucită a nepretențioasei mele personalități.

— Dumitreni la congresul medical. Din Budapesta ni-se scrie: Ieri, în 28 August n. treceam pe lângă tehnica din Muzeum körut. Aici m'am oprit spre a privi aranjamentul ce s'a făcut cu prilejul congresului medicilor. Cum mă uitam așa, vine spre mine un om cunoscut, în butonieră cu însemnul congresiștilor prins în cocardă tricoloră unghurească. La început nu mi-am putut da seama cine e. Dar îndată îmi veni în minte, că poate e dentistul Bilasko (Bilașcu). Într'adevăr era el. Asta a fost numai o întâmplare că l-am văzut. Căți Dumitreni vor fi încă printre ei pe cari eu nu-i cunosc? Pe Bilașcu l-am văzut la concertul universitarilor de aici și mi-s'a părut atunci om integru, român bun, dar m'am înșelat și cu mine și alții, cari vor fi gândit tot așa. Să și fi pus el însemnul de congresist, dar cu cocardă unghurească? — Rușine! C.

— **Tricolor român pe un stâlp de telegraf.** În noaptea de 5 spre 6 August — scrie „Libertatea”, — un necunoscut a pus la Poiana un steag treicolor roșu-galben-vânt, pe un stâlp puternic de telegraf, sus la sârmă, în mijlocul pieței târgului. Dimineața popor foarte mult venit la piață, se adunase în jurul steagului și îl privea cu nesat, că multor inimi le e drag acel treicolor. Abia pe la orele 8 s'au trezit cei din cancelaria notarială, anume notașul al doilea, un român după naștere, și s'a speriat de primejdia ce plutește asupra — patriei, și au dat de știre la jandarmi, cari au venit grăbiți vre-o 3 înși înarmați năzdravân, și au început — a păzi steagul românesc, până au găsit un biet servitor comunal, care să se sue pe stâlp să iese steagul, pe care l'au dus ca pe lucru mare și l'au — arestat, cum de-a cutezat el să fâlfâie în acele frumoase colori românești pe un fir de sîrmă ungurească? Te miri ce o mai fi de capul lui, — l'or trimite lui Kossuth drept „trofeu” național!

— **Schimbări la fundațiunea »Zsiga».** Reprezentațiunea fundațiunii »Zsiga» ținând ședința sa în 22 l. c. au ales cu unanimitate de prefect pe Dl. *Traian A. Pinteru*, care se bucură de o simpatie mare între românii din Oradea-Mare. Sperăm că la acel internat român, de azi înainte nu se va mai vorbi limbă străină între elevi!

Alegerea Dlui Traian A. Pinteru a adus o mare bucurie românilor de aici și prietenilor Dsale.

— **O conferință a dlui Iorga în Iași.** În luna Octombrie d. N. Iorga, deputat de Iași va ține în sala Teatrului Național din Iași o conferință, vorbind despre *Viața marelui Domnitor Cuza-Vodă*.

Venitul conferinței va fi adăugat la mărirea fondului ce se adună prin »Neamul Românesc» pentru ridicarea în Piața Unirii unui monument marelui Domnitor român.

— **Accidentul ministrului Andrássy.** Ministrul de interne contele Andrássy Gyula era hotărât să plece din *Tiszadob* la Budapesta pentru ca să asiste la congresul medical. Ministrul însă a trebuit să-și amâie călătoria, căci și a scrintit un picior și din cauza aceasta trebuie să stea mai multe zile în pat. Ministrul de interne a înștiințat telegrafic despre amânarea călătoriei.

— **Congresul internațional al presei.** Contesa de Warwick a invitat pe d. Clemenceau, fostul prim-ministru al Franței, și pe d. Hearst, marele proprietar de ziare americane, să fie oaspeții ei pe timpul congresului internațional al presei, ce va avea loc în Londra.

Asociația internațională britanică ia în prezent toate măsurile pentru a primi pe delegații străini. Delegații vor fi în număr de câteva sute și vor reprezenta peste 13.000 membrii.

Vor veni delegați din Franța, Germania, Rusia, Austria, Italia, Spania, Portugalia, Belgia, Olanda, Norvegia, Suedia, România, Turcia, Grecia, Serbia, Egipt, Statele-Unite, Luxemburg, etc.

— **Societatea Liga Românilor în Bucovina.** Subsemnații proponenți ai Societății Liga Românilor în Bucovina au onoarea a Vă invita la adunarea constitutivă a filialei din Suceavă pe Duminecă, în 5 Septembrie 1909 cu ordinea zilei: 1. Cuvânt de deschidere. 2. Înscrisura membrilor. 3. Alegerea funcționarilor și a delegaților. Adunarea se va ține la orele 5 d. a. în grădina Școlii Române. Suceava, în 22 August 1909. Cu tot respectul Mihail Ilișchi, comerciant. Valerian Halip, notar. Filimon Saniac, funcționar.

— **Logodnă.** Traian Cibian, absolvent de teologie, s'a logodit Duminecă în 2/15 August a. c. cu dșoara Alexandrina, fiica părintelui Terențiu Petrovici din Tela.

Felicitările noastre!

— **Cu ce se ocupă un fost prim-ministru.** Nu e vorba de d-nul Dimitrie A. Sturza, fostul prim-ministru al României (despre care corespondentul nostru din Paris ne scrie că e mult

mai bine și că cetește cărți duse la Suresnes de către fiul d sale, d. maior Sturza) ci de Clemenceau, delronatul președinte de consiliu al Franței.

Celebrul politician, pe care îl simpatizează toți intelectualii din lume, se găsește actualmente la Karlsbad. Afară de cura lui obișnuită, fostul prim-ministru mai face și altceva. Să nu credeți că planuri groaznice, comploturi și alte mașinerii ca să-și reieie puterea, nu!... Săturat de viața politică, de veșnicile ei intrigi și cancanuri, Clemenceau se reîntoarce la cel dintâi ideal al său: Literatura. Bătrânul politician scrie o piesă de teatru, care va reprezenta la toamnă pe una din marile scene de pe bulevardele pariziene. Clemenceau va conduce el însuși repetițiile. Cea dintâi lucrare dramatică a lui Clemenceau e »Vă-lul fericirii»... S'o vedem și pe a doua!...

— **Elena de Iacobiciu.** Primim următorul anunț funebru: »Societatea femeilor române pentru regularea și înfrumusețarea cimitirului gr. or.» aduce la cunoștință moartea scumpei și neuitatei ei prezidente, a doamnei *Elena de Iacobiciu*, care a reposat Miercuri la 12/25 August la orele 9 a. m. în etate de 59 de ani. În mormântarea răposatei va avea loc Vineri în 14/27 August a. c. la orele 3 p. m. Fic-i țărâna ușoară! Caransebeș, în 12/25 August 1909. Comitetul Societății.

— **O temniță ideală.** Cel mai elegant penitenciar din lume e marea închisoare celulară din Sagamo. (Japonia). Terenul pe care e construit acest penitenciar e situat în apropierea capitalei Tokio, într-o parte foarte slubă.

Celulele — am putea zice că sunt aproape niște saloane — sunt foarte spațioase; ele au înălțime aproape 6 metri și sunt bine luminate, de-o fereastră dublă. Peste tot, domnește o curățenie desăvârșită. Există și celule foarte confortabile, pentru deținuții »aristo-rați», — fiindcă deosebirea de clase e strict observată în imperiul lui M kado chiar în pușcării. Inchișoarea din Sagamo are săli de baie admirabile, în cari sunt instalate băi de marmoră. Fiecare deținut se scaldă de 2 ori pe săptămână. Penitenciarul e înconjurat de un parc uriaș, în care se găsesc atelierele, bine luminate și bine ventilate.

Se repară mai cu seamă biciclete acolo. În școlile închisoarei se învață între altele, limba engleză... Prisonerii se găsesc foarte bine în acest stabiliment-model. Ba bine că nu! Unde dă Dumnezeu să avem și în Ungaria câteva zeci de temnițe din acestea!... Ar scrie articole politice bieții oameni numai ca să fie condamnați la câteva luni de »pașcărie»!...

Economie.

Ceva la organizarea noastră economică financiară.

VI.

»Solidaritatea».

Ce cuvânt sublim și cât de sonor sună. — În treacă ceva și la chestia de reviziune a institutelor noastre.

E obicei la noi, ca toate propunerile ce se aruncă pe tapet, să se cumpănească și să se chibzuiască la modul lor de soluțiune cu seriozitatea și gravitatea proverbială, tipică românească de »lasă-mă să te las». — Se fac propuneri prin ziaristică, »jung în programele diferitelor adunări, se bat și se desbat, se remit diferitelor comisii spre studiu mai »aprofundat», în cazul cel mai bun se aduc concluze, cari așteaptă însă ani de-a rândul a fi realizate. Dar nu arareori chestiuni, de mare importanță se iau dela ordinea zilei după ce s'au frământat ani în șir se pun ad acta, — vorba vine, — ca să se »răscoacă».

Prin aceleași faze a trecut și chestia »Solidarității», care nici în prezent nu e perfectă, ci va mai curge multă apă pe Murăș, până va ajunge la acel stadiu de dorit.

Să zicem însă har Domnului, că avem deja »Solidaritatea» și așa precum e.

În anul prim și-a scos firma, — în al doilea tot natul era indignat, că n'a răsturnat deja lu-

mea pe dos, că n'a putut curăți staualele lui Aughias, dintr'un răsuflet. A și lăsat de dorit, ce e drept. Dar se putea altfel, date fiind împrejurările între cari s'a plămădit? Cu înțetul cu încetul se aclimatizează însă ideea reviziunilor permanente între institutele noastre, dovadă numărul membrilor crescând al »Solidarității».

Cu ocaziunea adunării generale recente a »Solidarității» s'a înmulțit numărul revizorilor dela 8 la 12, probabil cu considerarea faptului, că majoritatea absolută a reviziilor se face în primele luni ale fiecărui an, adică scurt după încheierile anuale, astfel ca fiecare institut să poată spune în darea de seamă, respective în raportul anual, că »bilanțul», ceea ce însă nu înseamnă, că gestiunea de afaceri a perioadei corespunzătoare, — i a fost revăzut din partea revizorului expert al »Solidarității». Aceste revizii naturale că se fac în pripă, în galop, astfel că opt, — cu considerarea la numărul crescând al membrilor, — nu le-ar mai putea răsbii.

La chestia revizorilor și revidărilor să ne oprim nițel și să vedem cum sunt organizate alte po-poare la cari reviziile datează mai de demult.

Despre organizația naționalităților din Austria în această privință am vorbit mai pe larg cu altă ocaziune. — Amintesc numai, că atât germanii, bohemii, polonii, cât și rutenii etc. etc. își au societățile lor, la cari sunt angajați ca revizori experți persoane, cari stau exclusiv în serviciul respectivelor societăți și cari trebuie să-și garanteze discrețiunea prin jurământ. — Românii din Bucovina având ca 160 de însoțiri, acestea sunt revidate permanent, unele chiar de 2—3 ori a an, asemenea prin revizori anume angajați din partea centralei însoțir lor din Cernăuț.

La nici una dintre instituțiile de reviziune a respectivelor naționalități nu se află însă în statutele dispozițiile, cari există la »Solidaritatea». Anume, că: »Revizorii trebuie să facă raport direcțiunii și comitetului de supraveghiere al institutului revidat, raport care are să conțină observările lor și eventualele îndreptări de făcut. Tot asemenea au să înainteze un astfel de raport și direcțiunii însoțirii (Solidarității). Acesta din urmă însă numai cu învoirea și între limitele în cari consimte direcțiunea și comitetul de supraveghiere ale institutelor interesete.

La acest loc fie-mi permis a mai face unele observări referitoare la câteva stilizări din statutele »Solidarității».

În § 4, referitor la scopul »Solidarității», punctul 3, se zice, că: »Va supune la control periodic contabilitatea și administrația băncilor însoțite, prin revizori experți instituți anume spre acest scop».

Va supune la control brevi manu, sau la cererea membrului respectiv?..

În loc de prin revizori experți instituți anume... — mai curând ar corespunde realității următoarea stilizare: prin revizori »împrumutați» anume... Asemenea nu corespunde realității nici stilizarea punctelor c) din §§ 12 și 13 unde e vorba despre revizorii experți ai însoțirii, — care v ea să zică iarăși »împrumutați». — În § 12 enumerându-se drepturile membrilor ad. c) se zice, că membrii au drept »să ceară revidarea afacerilor institutelor lor prin revizori experți ai însoțirii».

Trecând peste aceea cu vederea, că era mai conștientă o stilizare în singular a § 12 precum și 13, — nu suntem în clar, — nici nu ni se spune la alt loc, — cine anume are dreptul să ceară revidarea, — directorul singur, direcțiunea sau comitetul de supraveghiere ori adunarea generală a acționarilor, etc., precum și formalitățile ce au a se îndeplini?!

Propoziția, respective alineatul ultim din § 48, în care e vorba despre revizorii experți a căror alegere se face conform § 44 (??) și încetarea mandatului lor, — care sună: »Fiecare institut are drept să ceară pentru revizuirile sale un expert, pe care îl poate numi singur s'au poate lăsa să-l numească direcțiunea însoțirii», nu-și are locul acolo, ci în § 12, în care e vorba despre drepturile membrilor.

Dreptul de a-și designa însuși revizorul și faptul, că acesta poate prezenta »Solidarității» despre revizia făcută un raport »însă numai cu învoirea și între limitele în cari consimte direcțiunea și comitetul de supraveghiere ale institutelor interesate», reduc toată organizarea noastră de reviziune la o simplă farsă.

Își ajunge »Solidaritatea» scopul în chipul acesta?... Nu! Descoperindu-se gravamine sau alle-

neregularități, direcțiunea și comitetul de supraveghiere eventual nu se învoiesc ca revizorul să raporteze »Solidarității«. Aceasta deci la rândul său încă nu poate da sfaturi și îndrumările de lipsă pentru evitarea astorfel de cazuri în viitor, deși eventual pe cale privată are cunoștință despre cele aflate. Lucrul acesta însă nu trebuie bagatelizat, căci nu e nici în interesul acționarilor, nici a organizației noastre. Ușor se poate întâmpla ca mai târziu un institut revidat așa superficial »să o pună de mămăligă«. În cazul acesta comitetul de supraveghiere la tot cazul, ca să scape cât de cât de sub regres, se va provoca la revidarea făcută și la raportul oficios al revizorului expert, respective »împrumutat« al »Solidarității«, iar blamul și discreditarea a cui vor fi, dară nu a însoțirii de reviziune?! Consecvențele cine le va trage?!...

Respectivele dispozițiuni sunt de condamnat și trebuie eliminate, sau modificate fără multă întârziere.

La societățile străinilor revizorul în urma indelei sale și a discrețiunii garantate prezintă și de reviziune un raport detaliat, despre care cuprins însă institutul revidat n'are nici oștință. Din partea societății respective i-se va înștiința institutul revidat observările necesare, urmându-se un raport referitor la reviziunea făcută.

În Germania există de timp îndelungat pe lângă societatea de reviziune numită »Deutsche Treuhandgesellschaft« și alte societăți de concurență, precum și nenumărați revizori privați. — Natural, toate societățile își au revizorii proprii experți, cari numai cu atari chestii se ocupă și cari stau exclusiv în serviciul societății. — Și aici societatea designează revizorul care are să supraveghească revizia, iar nu institutul. — Reviziunile acestea însă nu se fac ca la noi superficial, — cum s'ar zice, — ca »la botul calului«, ci se revidează cu deamănuntul post de post toată gestiunea de afaceri en detail dela ultima revizie începând.

Cu toate reviziunile riguroase și dese, totuși obvin destule falimente. — Cauza e, că nici în Germania încă nu e de tot perfecționat sistemul acesta benevol de reviziune. — Superior îi este cel englez, despre care va fi vorba mai jos. În urma deselor falimente din anii ultimi tot mai mult s'a pledat pentru întocirea reviziunii obligatorii de stat. — Chestia s'a discutat și frământat din toate punctele de vedere, dar societățile pe acții își văd pericolul interesele și resistență autonomia lor, — din cae cauză nu s'ar conveni de loc o revizie obligatorie sistematică și permanentă din partea statului.

La noi în Ungaria asemenea a devenit din nou actuală chestia controlului societăților pe acții, pledându-se din unele părți pentru introducerea controlului obligatoric de stat.

O moșie nemeșcă în mâinile românilor. Cetim în zărele ungurești că d. Oct. Vasu, adv. în Făgăraș a cumpărat moșia de 800 hectare din Retisdorf dela fostul prefect al comitatului Târnavă-mare, Béldi László cu 540,000 coroane. Moșia aceasta ajunsă în mâinile românilor făcea cândva parte din proprietatea conților Haller. Dr. Vasu va

parcele jumătate dintr'ansa pentru țărani iar jumătate o va păstra pentru sine.

Altoi de viță de vie cu rădăcină se află de vânzare la Iosif Crai, Răcășdia nr. 296.

Piața de bucate din Arad.

31 August 1909.

S'a vândut azi:

grâu 3000 mm.	13.40—80
cucuruz 200 mm.	7.20—7.30
orz 300 mm.	6.80—6.90
ovăs 500 mm.	6.80—7.—
secară 200 mm	8.80—9.—

Prețurile sunt socolite în coroane și după 50 klg.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Budapesta, 31 August 1909.

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul:

Orzu nou	
De Tisa — — — — —	28 K. 35—28 K. 70 fil.
Din comitatul Albei — — — — —	28 » 15—28 » 60 »
De Pesta — — — — —	28 » 45—28 » 80 »
Bănățănesc — — — — —	28 » 55—28 » 95 »
De Bacica — — — — —	28 » 55—28 » 95 »
Secară de calitate I. — — — — —	19 » 50—19 » 65 »
Secară de calitate mijlocie — — — — —	19 » 30—19 » 50 »
Orzul de nutreț, calitate I. — — — — —	15 » 20—15 » 60 »
Ovăs de calitate I. — — — — —	15 » 50—15 » 80 »
Ovăs de calitate II. — — — — —	15 » —15 » 40 »
Cucuruz — — — — —	15 » 50—15 » 70 »

BIBLIOGRAFII.

A apărut »Luceafărul« nr. 16—17 cu următorul sumar:

Ioan Gorun, Vrăbia și rânduneaua. E. Savo, Reverie (poezie). Maria Cunțan, Căsuța mea (poezie). Al. Ciura, pe valea Cerbului. Simina Bran, Ochi cu luciul catifelii (poezie). * * * Membrii Academiei române. Maria Cunțan, Aici mă simt acasă (poezie). A. S., Târziu (poezie). Ioan Adam, Glume țărănești: Frica de Dumnezeu. S. G., Decepție (poezie). * * * Vizita arhiducei Francis Ferdinand la Sinaia. Teodor Murășan, Vei plânge mult? (poezie). E. S., Cântec (poezie). A. O. Maior, Rândunelele. D. Crainic, Nocturnă (poezie). D. A. T., Lui Eminescu (poezie). D. N. Clotori, Pagini sirăne: Selma Lagerlöf (1858). Prihorul (Guşă roșie). Z. Bărsan, Mărul, dramă în 2 acte. A. Popoviciu-Bănățeanul, Scrisoare (poezie). Traian A. Pinteru, Bunicul (poezie). A. B., Elena Popea. Dări de seamă: Al. Vasiliu: Cântece (E. H.) N. Gane: Spice (T.). C. Negri: Versuri Proză, Scrisori (T.) Ion Gorun: Robinson în Țara Românească (T.) Iosif Sterca-Șuluțu: Adaus la partea VI din memoriu (G.) Gronick: Atlasul lingvistic al prof. Weigand (H. P. P.) Un congres al scriitorilor. Monografia lui Șaguna. † Grigorie Ventura. Băncile și Asociațiunea. Conferințele »Asociațiunii« (Oct. C. Tâslăuanu). Figuri contemporane din România. Jubileul universității din Lipsa (H. P. P.) Reviste și zăre. Știri. Poșta Redacției. Bibliografie. Ilustrațiuni: Dr. Augustiu Bunea. Vasile Man-

gra. Dr. George Murnu. Ion A. Bissarabescu. Dr. C. Popovici. 8 ilustrații privitoare la vizita arhiducei Francis Ferdinand la Sinaia. Selma Lagerlöf. Elena Popea: Interior (după masă); Peisagi cu mesteceni; Fata cu flori. Alfred Tennyson.

Poșta administrației.

Ioan Naia N. Margita. De trei ori am primit câte 6 Cor. în anul acesta în abonamentul DV. Alexandru Henzel. Roșia. Am primit 24 Cor. abonament pe 1909.

Gheorghe Leucuța. Făget. Am primit 6 Cor. abonament până la 1 Novembrie 1909.

Redactor responsabil Iuliu Giurgiu.

»Tribuna« Institut tipografic, Nichin și cons.

Asudarea mânilor!
Asudarea picioarelor!
Asudarea subțioarelor!

încetează în decurs de o oră dacă folosim

„Sudoran“-ul
a lui Molnár.

Copiile epistolelor de recunoștință sunt autenticate de notarul public:

Stim. dle farmacist! Medicamentul »SUDORAN« comandat dela Dta, vă mărturisesc, e bun și mi-a folosit. Primiți mulțămitele mele. Custimă Cont.S.P.

On. d. Molnár János, farmacie la »Duhul sfânt«, Szombathely. Nu pot întrelăsa ca să nu vă fie cunoscut, că medicamentul d-tale »SUDORAN« contra asudării picioarelor și subțioarelor are efect surprinzător și e nevătămător și cu conștiința liniștită îl recomand oricui. Cu stimă Sz. M. căp. inret., R.

St. Die! Din »SUDORAN«, leac contra asudării picioarelor, mânilor și subțioarelor am procurat încă pentru 3 persoane, și întrebându-i despre rezultat, l-au lăudat foarte. Cu stimă A. S. învățător, Gy.

St. Die apothecar Molnár! Răspunzând la cartea d-tale, am cea mai mare recunoștință pentru »SUDORANUL« d-tale. Pentru că și eu am suferit în mare măsură de asudarea picioarelor și după două massage m'a trecut de tot. Am mântuit și alții mulți cu productul d-tale și te rog să-mi mai trimiți 2 sticlețe — și acestea pentru alții. Am rămas cu stimă G. K. ospătar S.

St. Die apothecar! Am primit »SUDORANUL« comandat, contra asudării de picioare, mâni și subțioare. Credemă, că cine-l folosește după rețeta prescrisă, îl află de neprețuit. Custimă F. E. coafăr, F.

Așa zisul »SUDORAN« contra asudării de picioare, mâni subțioare, pregătit de d-voastră, are un efect atât de excelent și sigur, că cu cea mai bună conștiință îl pot recomanda nu numai celor din patrie, ci și străinătății, întrucât »SUDORANUL« întrece mult toate fabricatele străine, de cari m'am folosit până acum. Îți datoriez mulțămită, că m'am scăpat de boala neplăcută. Salut R. A. învățător A.

Se poate comanda la pregătitorul

Molnár János apotecar în Szombathely.

Prețul unui flacon 1 coroană 30 fileri, dacă se trimite suma înainte, porto-franco.

Numai »Sudoran« provăzut cu marcă să se primească

loalele secrete!

scurgerea, arderea, atât la bărbați cât și la femei, după cum o dovedesc scrisorile de recunoștință se vindecă foarte repede prin medicamentul »Gonotol«. Acest medicament se bea. Prețul unei sticle 6 cor. comanda de 3 sticle cu 19 cor. se expediază franco. Se capătă pe lângă cea mai mare discrețiune dela Farmacia Salvator în Buma nr. 1 (Slavonia).

Dacă a-ți încercat toate!

tot nu v'au trecut durerile reumatice cereți o sticlă de

PIPT DE GHIAȚĂ

care face să înceteze imediat orice durere de cap, de dinți, provenite din răceală, ca d. e. febrile, migrene, dureri în oaste și în spate, se folosește cu rezultat bun. În contra GUTURAIULUI singurul remediu.

Prețul unei sticle 60 fiteri, o sticlă mare 1 cor. 20 fil., 3 sticle mari sau 6 sticle mici se trimite porto franco.

Cantități mai mici nu se trimite prin poștă.

Se găsește și se poate comanda

Szémann Agoston,

farmacist,

Hatvan, Főter nr. 126

Se expediază și la toate părțile țării

Îi cade părul???

N'ai decât să adăuși spirtul pentru păr, »Petrol«

lui Kulka care e cel mai sigur mijloc în contra căderii părului și a mătrefei. — După o folosință de 2—3 zile vom obține rezultate sigure. Prețul unei sticle cu o esplicare în limba română 2 cor,

Pistruii, petele galbene, sgrăbunțele și ori-ce necurățanțe a feței se depărtează și curățește mai bine Crema de lapte de crin a lui Kulka.

Prețul unei tegle 1 cor. Săpun de crin 1 cor. Pudră de crin în toate colorile 120 cor. Preparate cosmetice de prima calitate. Expediare zilnic cu poșta. — Se pot capătă dela

farmacia la »Vulturul negru« a lui Kulka Emil din Timișoara-Cetate Nr. telef. 645.

ANUNȚ.

Rachie fină de cireșe, se află de vânzare la **Partenie Draghici, Hălmagi.** (Halmagy). Litra costă 2 cor. In calitate mai mare litra costă mai ieftin.

Lemne de foc

ieftine, din fag, de clasa I-ă și de clasa II-a se află spre vânzare cu vagonul la

Teodor Stan,
Alvácza.

Apucă-te de spălat
Ca copilul de jucat
Vei spăla cu ușurie
Rufele de murdărie
Săpun „Schicht“ de vei întrebuința
Mult năcaz îți vei cruța.

Puterea minunată și intensivă de curățit a
Săpunului Hirsch a lui Schicht
provine din felul unic de pregătire și din alegerea
precaută a materialului!

Săpunul Hirsch a lui Schicht
cruță mâinile, rufe! Te cruță de osteneală și năcaz,
cruță și sănătatea! Cruță bani, timp și lucru.
30.000 cor. garanție pentru curățenie.

Invenție nouă! Invenție nouă!
Moară de oțel pentru întrebuințare în economie și acasă, mașină excelent orzul, cucuruzul și grâul, se învârtă cu mâna, puterea de muncă a unui băiat de 6 ani, 1 kilogram pe minut — pe lângă garanță.

Prețul 14 coroane.

Fac aparate pentru desfăcerea sămânței de lucernă și trifoiu, de mână cu puterea ori cu mâna, de aplicat în mașina de îmblățit ori de sine stătătoare. Prețurile să se întrebe.

Kádár Gyula

fabrică de aparate de desfăcut sămânța trifoiului și atelier de reparaturi de mașini

ORADEA-MARE
(Nagyvárad) Vilanytelep mellett

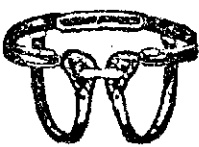
BERBERSZKI MIKLOS

pantofar

Nagybecskerek, Józsefherceg ut 5.

Recomandă pe lângă preț moderat tot felul de ghete și pantofi pregătiți din piele neagră și colorată, precum și din din catifea și plüss.

Preț-curent se trimite gratis-franco. — Ne-guțătorii se bucură de favoruri deosebite.

Zénithul de gumă

deja după câteva zile s'a dovedit prin mil de scrisori de recunoștință dovedește că

specialitățile (preservative) pentru domni și doamni, inventate sub numele Zénith sunt cele mai de încredere, nu strică sănătatea, oasele și defectul celor de până acum.

Prețul: 1 duzină de Zénith pentru domni 8 cor. 1 bucată Zénith pentru dame 7 cor.

La comandă vă rugăm să fiți atenți la numele Zénith, celui numal stuncii e veritabil, dacă e provădit cu marca Zénith. — Se trimite în străinătate și în țară pe lângă cea mai mare discreție, recom. și cu rambursă.

Agentura principală în Ungaria:

DEUTSCH IZIDOR

magazin de instrumente medicale și pentru îngrijirea bolnavilor.

Szabadka, Kossuth-u.

Cea mai mare fabrică de ceasuri de turn din Ungaria
aranjată cu putere de aburi

BODITSI SANDOR

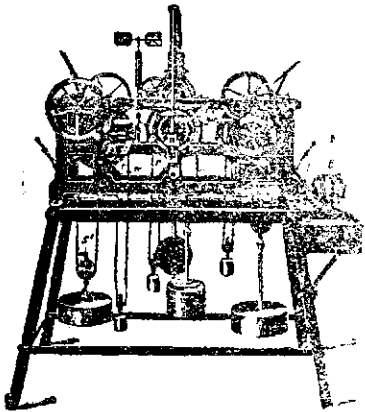
— turnătorie de clopote și ciasornice de turn, în —

BAJA (BACICA).

Recomandă îndeosebi cele mai perfecte: **CIASURI de TURN**

pentru biserici, primării, castele, școli și fabrici, cari cu construcție perfectă nouă de tot și înpre lucrare solidă. Afară de aceia atrage luarea aminte a onorațiilor preoți

Pregătește clopote în toate mărimile. Se reînnoiesc și repară clopote vechi; ciasurile de turn pe lângă cheazășie. — Onor. comitete, plebanile și curatori primesc avant. de aplăți în rate. **BUDGET GRATIS.**

și a on. comitete bisericești asupra **MAREI TURNĂTORII DE CLOPOTE.**

Alexandru Văleanu
magazin de mănuși, de bandaje și de pantofărie orthopedică.
Sighetul-Maramurășului.

(Mărmaros - sziget)
Plaza principală (Főter).

Beșici de gumă americane, beșici de pește — franțuzești. —

Prezervative femeiești, Ciocapi de gumă, suspenzoare, bandaje, mănuși, bandaje „Diana“,

— irigatoare. —

Execut după comandă medicală, ghetete orthopedice pentru picioare ori-cât de bolnave și dure-
— roase. —

Ercule

nu poate să fie tot omul. Dar, dacă cineva se simte tot slab, tot obosit și ostenit, îi dor membrele, e fără voie, cu un cuvânt obosit trupest și sufletește, aceluia i-se dă ocaziune să cunoască remmitul mod de vindecare, cu ajutorul cărui puierea corporală și spirituală, sănătatea și o poate recăștiga deplin. Explicații în privința aceasta se află în cartea „A Modern Villamos Gyógy-módról“. Dacă cineva nu poate merge personal, s'o ceară

prin o corespondență și dacă se va provoca la ziarul nostru, o primește într'un exemplar gratuit și francoat, în plic închis, iar dacă va merge personal, modul acesta nou de vindecare i-se va arăta gratuit. Exemplar deosebit pentru bărbați și femei.

Laboratorul medical Electro-Vitalizer
Budapesta, IV. Károly-körut 2 félem. 51.

Canon pentru carte gratuită.

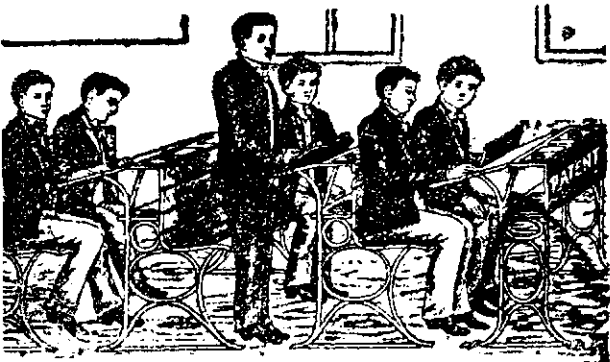
LABORATORUL MEDICAL — „ELEKTRO-VITALIZER“
Budapesta, IV. Károly-körut 2, félem. 51.

Rog a-mi trimite gratuit și francoat în plic opul
»A modern villamos gyógy-módról«
pentru { bărbați. (Cele de prisos să se șteargă).
 femei.

Numele _____
Adresa _____

Epistolă de recunoștință.

Aszódy Balázs, tipograf, Szent-András, com. Bichis. Mult stimat Die Doctor! Vă fac cunoscut, că aparatul Electro-Vitalizer pe care l-am cumpărat dela institutul Dtre în 20 Oct 1908 m'a vindecat pă deplin. Aparatul Dtre m'a făcut să pot lucra, și se fiu sănătos. Am bolit rău 7 luni, probând ba una ba alta și numai aparatul Dtre mi a putut ajuta. Pentru aceasta primiți sincerile mele mulțămite. Dzeu să Vă trăiască încă mulți ani. Aparatul Dtre îl recomand și il voi recomanda fiecărui suferind.

Cele mai moderne
mobile de fier și aramă
 și cele mai practice
bănci higie-
nice de școală
 și mobilarea lo-
 cuințelor, hotele-
 lor, spitalelor și

coalelor, precum și obiecte fabricate din cele mai bune ma-
 le din țară, lucrările cele mai solide de artă și construcție se lfe-
 rează numai de către firma

Bernhardt Rezső utóda

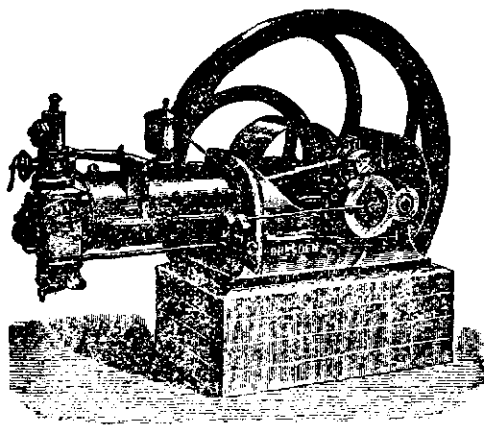
Brassó, str. Fekete nr. 33.

acolo e cancelaria și fabrica montată cu cele mai noi mașinării. —

Prima firmă de motoare sudungară.

SCHMEREK și SZABÓ

© © Temesvár-Józsefváros, Bonáz-u. 14. © ©

Recomandă motoare
 mânate cu uleiul brut,
 benzina și cu gaz de
 prima calitate, precum
 și orice articlii tehnic
 uleturi, instrumente
 și mașini. Primește in-
 stalatie de mări pentru
 măcinat. — Atelier de re-
 parat propriu! —

Catalog de prețuri se tri-
 mite gratuit și francat.

Vânzare de lemne de foc!

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public,
 încă din pădurile proprii și de pe proprietatea mea
 lez cele mai bune

lemne de foc!

in magazina dela Bârzava (cott. Arad) cu vagonul.
 ară de aceasta recomand magazinul meu de lemne,
 litatea cea mai bună, uscate și clădite în stânjini, în
 rad, **Óvár-tér nr. 10.** (La f. sta. casă de vamă în-
 ntea podului cetății)

Liferez acasă și lemne tăiate cu săcurea dela 50 kgr.
 sus. Una m je metrică cu 1'60—2 cor.

Prețurile se pot ști la facerea comenzilor dela dl
tru Novac, propriet. pădurilor din Vasoia, în **Arad**
 Weitzer János nr. 19. **Telefon 670.** (Dela Octom-
 : în casa proprie Teleky-ut nr. 4. vis-à-vis de reșe-
 șa episcopescă) sau în Arad **Óvár-tér 10.** **Telefon 579**
 le e magazinul la fosta casă de vamă înaintea podu-
 cel mare a cetății.

De asemenea pot servi cu țigle (cărămizi)
 itabile.

Cerând binevoitorul sprijin al onor. public rămân
 cu deosebită stimă:

PETRU NOVAC, ©

proprietar și neguțator de lemne.

Telefon 149 și 227. — Telefon 149 și 227.

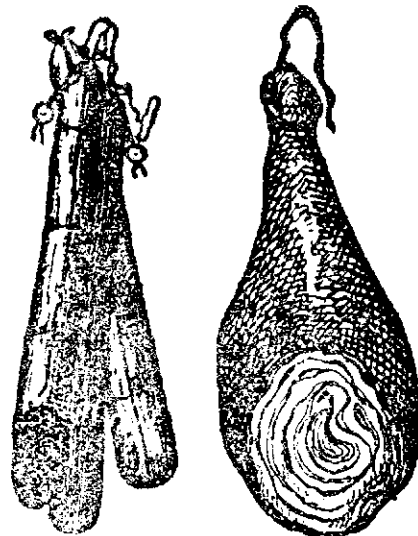
Frații Lászlóczy din Cluj

aduc la cunoștință că cârnățaria veche de 40 ani, au
 marit-o și au provăzut-o cu instalație electrică. Re-
 comandă specialitățile de prima calitate de

cârnaț din Cluj, slănină și articlii de cârnățarie,

precum: slănină fină (Kaiserfleisch), slănină cu
 aiu, cârnaț, carmanadla, șuncă, limbă; în se-

zonul de iarnă
 cârtaboș de Cluj
 și sângerete; spe-
 cialități de câr-
 taboș și cârnați,
 pastete, și rânză
 de porc umplută,
 slănină pentru
 muncitori în can-
 titate peste 25 kg.;
 în fine untură cu-
 rată de porc to-
 pită în vase.

La comande mari
 și prețuri mari.

Expediare cu poșta sau cu trenul. — Serviciu prompt și grabnic.

Cu catalog de prețuri sau cu informațiuni servim bucuros. — Adresa:

FRĂȚII LÁSZLÓCZKY fabrică de
 cârnățarie -
 Cluj - Kolozsvár.

In atențiunea proprietarilor de pământ și grădini!

Am onoare a aduce la cunoștința on. publi, că cea mai
 bună și recunoscută de neîntrecută

compoziție de gunoi artif. numit „Borda“

am luat-o în depozit și numai la mine se afă în prețurile ori-
 ginale ale fabrice. Deci înainte de a vă procura gunoi artificial,
 să vă adresați mie și să cereți prețul și cantitatea aproximativă.

După folosirea gunoii arti-
 ficiale, produs îndoit și întreit.

Ij. Nestler József
 Temesvár · Józsefváros.

Acest gunoi artificial (fabricat) se vinde în culii de tinichea
 de 1/2 și 1 kgr., apoi în sa i de 5, 50, 70 și 100 kgr.

Compoziții separate pentru trandafiri, flori, viie, pepeniște,
 tutun, cartofi, verdețuri, diferite plante și ierburi.

In **Timișoara** se capătă:

BELVAROS: Emma virágterem **JÓZSEFVAROS:** Nestler József
 Koronaherczeg-utca 3. mag és virágkereskedés, Kossuth-utca 4.
 Telefon 954. Telefon 233.

Acum e cel mai bun timp!

Dobrowszky Károly

fabricant de cuptoare și magazin de olane
 în **ALBA-IULIA (Gyulafehérvár).**
 Magazin: In Sibiu la Carol F. Jickeli.

Magazin mare stabil

Pregătesc olane foarte bune
 în stil modern,
 „Patent Fűtő Multiplicator“
 brevetat, ușor de încălzit, în co-
 lorile cele mai frumoase ș. a.
 brună, verde, elefan înă, alb,
 samoa, drap, de culoarea ma-
 zerei, merie, albastră, vânătă, brună deschisa, castanie, maiolica etc. par-
 doseală pentru vane de scaldat, din plăci de porțelan fayenc, vetre pentru
 fierț din porțelan de culoare albă și albastră. Reparez și transform cuptoare
 vechi, pe lângă garanță de 2-3 ani.

— DROGUERIE. —

Dubiniewicz Oszkár

— comerciant de articole medicale, chimice și parfumuri. —
 Kolozsvár, str. Deák-Ferencz nr. 8.

Chiag litr. 3 cor.

Aparate de fotografiat și tot ce se ține de ele, hârtii și articole chimice, Aparate dela 8—200 cor.

Petrol-China cel mai bun mijloc contra mătretei a căderii părului și cărunțirii. Prețul Cor. 1-02.

„AURORA“

Intreprindere Română în New-York 204—
 W. 14 th. st. — Director: Dr. E. Lucaciu.

Fondată și incorporată conform legilor statului Illinois în 1909.
 În toate afacerile referitoare la America, cereți deslușiri dela firma „Aurora“.

Banca Română „Aurora“. Dacă cineva dorește a trimite bani din America în țara veche, ori are bani de depunere să se întoarcă la banca română „Aurora“ din New-York 204 — W. 14 th. str.

Librăria „Aurora“. De doriți ori ce soi de cărți, de rugăciuni, de cetit, de învățat, cereți catalogul librăriei noastre care este cea mai mare și mai bogată librărie românească din America.

Dacă vreți să călătoriți în America, ori din America în țară, cereți deslușiri și cumpărați bilete de vapor dela întreprinderea „Aurora“ 204 — W. 14 th. str. New-York. Pe orice linie vă putem vinde bilet.

Dacă cumpărați dela noi bilet pe vapor veți primi adăpost în casa română de emigrare „Aurora“ 204 — W. 14 th. str., care este singura întreprindere română incorporată după legile Statelor-Unite.

Toți românii cari vin ori pleacă din America, ori sunt în America, sunt rugați a informa biroul central „Aurora“ despre locul unde petrec ori unde s'ar muta cu locuința ca să fie ținuți în evidență în registrele casei de emigrare și la toate împrejurările să se poată da deslușiri la aceia cari le-ar dori.

Dacă cineva dintre emigranți dorește să cumpere pământ în America să ceară informații dela întreprinderea „Aurora“.

Toate epistolele să se trimită la adresa;

E. Lucaciu, director, 204 — W. 14 th. str.

— **New-York S. U. A. de N.** —

Cine dorește răspuns este rugat a alătura o marcă de 30 fil. ori 5 cents.

Cel dintâlu atelier de pietri monumentale aranjat cu putere electrică

GERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA meșteru de monumente și pietri de cimitir —
 Fabricație proprie din marmoră, granit, labrador etc.

Din pietri de mormânt magazina se află în
Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central:

Kolozsvár, Dézsma-u. 21.

Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyvárad, Déva și Bónpaták.

Crema de lapte

ie. ușor alcalic, și în urma acestei
 ri excelente întrece stricăciocasele
 defață unsuroase, nu este unsu-
 roasă, nu pătează și depărtează tot
 felul de necurătenii de pe față. —

Pielea feței, mâinile în câteva zile le
 face catifelate, albe ca neaua și se poate
 folosi cricând ziua.

Prețul unei tegle mici 50 fil., una mare 1 cor.
 Săpuu de cremă de violele prețul 70 fileri.

Se află de
 vânzare la

Berta Kálmán, farmacist

în **Maria-Radna**, la farmacia „Răscumpărătorul“.

Tot felul de leacuri din țară și str. se vînd cu prețuri moderate.

Nou atelier de fotografiat în Cluj,

Kolozsvár, Mátyás Király-tér 25.

Lângă apotheca lui Hintz.

Am onoare a aduce la plăuta cunoștință or. public, că mi-am deschis nou atelier de fotografiat în piața Mátyás Király 26 și e aranjat după cerințele timpului modern, provăzut cu cele mai noi mașinării stă la dispoziția or. public. — În atelier se pregătesc fotografii prota bin, lucii și matt, — chipuri de platin, aquarel, pigment și argint brom. — Recomand în deosebi speciile mele fotografii de copii, pentru cari la expoziția regnicolă am fost disins cu medală de aur. — De altcum pregătesc și tablouri, grupe etc. în execuțiile cele mai noi și moderne.

Atelierul e deschis și în duminică și sărbători.

Cu deosebire stimă:

Csizhegyi Sándor, fotograf.

Babós Béla fabricant de instrumente muzicale în

Sibiu, (Nagyseben) Piața-mică 24.

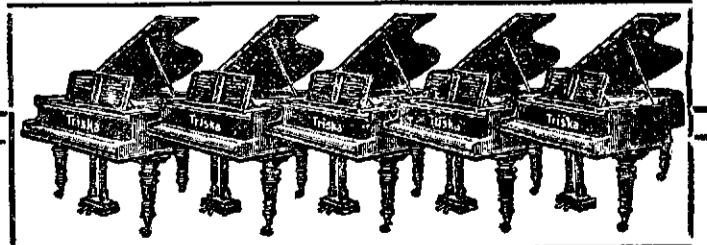

Unicul fabricant în Sibiu. Cel mai ieftin și cel mai bun depozit de cumpărat pentru or-ce instrumente, precum: violine, țitere, clarinete, instrumente de suflat din plin și harmonice. — Cele mai bune și mai ieftine corzi de violine. Mare depozit de gramofone în diferite mărimi. Mare asortiment de plăci pentru gramofone cu prețurile cele mai ieftine.

Comandele se efectuează prin trimiterea banilor înainte sau prin rambursă. — Reparaturile se fac: cât se poate de bine, iute și cu prețurile cele mai ieftine. Prețuri moderate, serviciu prompt.

TRISKA J. Primul depozit de piane —
 din tot Ardealul —
 Cluj — Kolozsvár, Sétater-uteza Nr. 10.

Recomandă pianurile și pianinele sale provenite din fabricile celebre din țară și străinătate, precum și atelierul său de reparat instalat din nou, în care pianurile vechi și stricate să repară repede, prompt și ieftin cu mijloace moderne — PLANURI CU CHIRII IEFTINE.